

הלכות ברכות פרק ח' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום השיעור – הלכות ברכות פרק ח', רמב"ם

הלכה א: ברכות על פירות האילן

דברי הרמב"ם: כל פירות האילן מברך עליהן בתחלה בורא פרי העץ, ובסוף בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי. חוץ מחמשת המינים הכתובים בתורה, והם ענבים ורימונים ותאנים וזיתים ותמרים – על אלו עושים ברכה אחת מעין שלוש.

פשט: על כל פירות האילן עושים בורא פרי העץ לפני האכילה, ובורא נפשות רבות לאחר האכילה. החריג הוא חמשת המינים משבעת המינים (ענבים, רימונים, תאנים, זיתים, תמרים) – עליהם עושים ברכה אחת מעין שלוש לאחר האכילה (אף על פי שלפני האכילה גם כן בורא פרי העץ).

חידושים והסברות:

1. מבנה פרק ח' בהקשר של הלכות ברכות: הפרק הראשון נתן את היסודות הכלליים של ברכות, ופרקים ב'-ז' עברו על פרטים של המוציא, סעודה וכו'. פרק ח' ממשיך לברכות על מאכלים אחרים (פירות, ירקות, משקאות וכדומה).

2. מדוע דווקא חמשת המינים פירות מקבלים ברכה אחרונה אחרת: הם חלק משבעת המינים, שהם שבה ארץ ישראל – "תקנת הארץ". בברכה אחת מעין שלוש מזכירים "על הארץ ועל הפירות", מה שמראה שיסוד החשיבות הוא השייכות לארץ ישראל.

3. שבעת המינים שהם עשר: חשבון מעניין – שבעת המינים מתחלקים לעשרה: חיטה ושעורה מתחלקים להמשת מיני דגן (שני מיני חיטין, שלושה מיני שעורים), וחמשת הפירות (ענבים, רימונים, תאנים, זיתים, תמרים). על חמישה עושים ברכת המזון (דגן/פת), על חמישה עושים ברכה אחת מעין שלוש.

הלכה א (המשך): ברכות על פירות הארץ, ירקות ומאכלים אחרים

דברי הרמב"ם: כל פירות הארץ וירקות – מברך עליהם בתחילה בורא פרי האדמה, ולבסוף בורא נפשות רבות. ודברים שאין גידולן מן הארץ, כגון בשר וגבינה ודגים וביצים ומים וחלב ודבש וכיוצא בהם – מברך בתחילה שהכל נהיה בדברו, ולבסוף בורא נפשות רבות.

פשט: שלוש רמות של ברכות ראשונות: (1) בורא פרי העץ – על פירות מעצים; (2) בורא פרי האדמה – על ירקות ופירות הארץ; (3) שהכל נהיה בדברו – על כל מה שאינו גדל מהאדמה (בשר, גבינה, דגים, ביצים, מים, חלב, דבש).

חידושים והסברות:

1. הסדר מכלל לפרט: הברכות הולכות מכלל לפרט. שהכל הוא הכללי ביותר – הכל "נהיה בדברו". בורא פרי האדמה יותר ספציפי – זה גדל מהאדמה. בורא פרי העץ עוד יותר ספציפי – זה גדל מעץ. ככל שדבר חשוב/מיוחד יותר, עושים ברכה ספציפית יותר.

2. קושיא: מדוע בשר לא קיבל ברכה מיוחדת? בשר הוא דבר חשוב – כל הקרבנות הם בשר, "אין שמחה אלא בבשר"! מדוע לא תיקנו ברכה מיוחדת על בשר?

3. תירוץ אפשרי: בדרך כלל אוכלים בשר בתוך הסעודה, עם פת. כמו שרש"י אומר: "למדך תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא אם כן יש לו פת" – בשר הוא "מלווה" לפת, וממילא נפטר דרך ברכת המוציא. לכן לא היה צורך לתקן ברכה מיוחדת עליו.

4. סברא לגבי "שהכל" על בשר: בשר, גבינה, דגים וכדומה דורשים יותר עבודה אנושית (שחיטה, עיבוד), זה לא כל כך ישיר מהאדמה כמו פרי. "שהכל נהיה בדברו" מתאים כי אפילו עבודה אנושית באה מהקב"ה. אבל מוכר גם שבהמה היא "מהטבע" – זו בריאה שהקב"ה ברא.

הלכה: דין מים – שלא לרבות צמאנו

דברי הרמב"ם: מים – כאשר אדם שותה לא לרבות צמאנו (לא כי הוא צמא), למשל הוא רוצה לבלוע משהו או לשטוף את פיו – אינו צריך לברך כלל, לא לפניו ולא לאחריו, כי אין לו הנאה מהמים.

פשט: מים מקבלים ברכה (שהכל) רק כאשר שותים אותם כי צמאים. אם שותים מסיבה אחרת (לבלוע גלולה, לשטוף את הפה), אין הנאה, ואין ברכה.

חידושים והסברות:

1. מדוע מים שונים ממשקאות אחרים: למים אין טעם, לכן אם שותים אותם לא מצמא, אין הנאה. אבל במשקאות אחרים (למשל חלב) – אפילו אם שותים כדי לבלוע תרופה, יש הנאה מהטעם, וצריך לברך.

2. שאלה לגבי שתיית מים על פי הוראת רופא: כיום רופאים אומרים לשתות הרבה מים לבריאות, לא דווקא כי צמאים. האם צריך לברך? אפשר להשוות למקרה שרופא אומר לאכול יותר לחם – זה גם סוג של "צורך", ואפשר לטעון שזה כמו "לרבות צמאנו" במובן רחב יותר. אבל זו שאלה פתוחה.

3. דיגרסיה: מנהג חסידי שלא לשתות מים רגילים: מוזכר מנהג חסידי שלא שותים סתם מים (מים הם תאוה). מובא בהומור: אם חסיד שותה רק משקאות חריפים, הוא לא יכול לברך שהכל על מים. הבדיחה: למה הוא מברך שהכל? כי "מגיע לו כוס משקה חריף?" – כלומר, יש לו הנאה מהמשקה החריף, לא רק כי צריך לשתות.

הלכה: סוחט פירות – מיץ מפירות

דברי הרמב"ם: סוחט פירות ומוציא מהן משקין – מברך עליהן בתחילה שהכל נהיה בדברו.

פשט: כאשר סוחטים מיץ מפירות (עושים מיץ), מברכים שהכל, לא בורא פרי העץ, אף על פי שזה מגיע מפרי העץ.

חידושים והסברות:

1. מדוע לא בורא פרי העץ? לכאורה היה אפשר לחשוב שמיץ מפרי יקבל את אותה ברכה כמו הפרי עצמו. אבל המשקה נשתנה – הוא הפך לדבר אחר. המיץ הוא כמו "דברים שאין גידולן מן הארץ" – זה לא עוד הפרי עצמו, אלא משקה שיצא מהפרי.

2. זהו יסוד בברכות: כאשר פירות נשתנים – כאשר הם משתנים מצורתם המקורית למשהו אחר – הברכה יכולה להשתנות. זו התחלה של סוגיה גדולה יותר לגבי שינוי צורה במאכלים.

הלכה: ירקות שזרען לשולקן – אם אכלן חיים

דברי הרמב"ם: ירקות שזרען לאוכלן שולקין, כגון כרוב ולפת – אם אכלן חיים, מברכין עליהם בתחילה שהכל.

פשט: להיפך – ירקות שאוכלים בדרך כלל מבושלים (כמו כרוב, לפת/צנון, תפוחי אדמה, דלעת), אם אוכלים אותם חיים, מברכים שהכל.

חידושים והסברות:

- אותו כלל כמו למעלה, רק הפוך: בירקות שהעיקר הוא מבושל, אכילה חיה היא ירידה.

- **משל:** תפוח אדמה חי – אין לו טעם, זו לא הדרך, מברכים שהכל.

הלכה: דברים שזרעם בין חיים בין מבושלים

דברי הרמב"ם: דברים שזרעם לאוכלם בין חיים בין מבושלים – אכלן בין חיים בין מבושלים, מברכין עליהם הברכה הראויה להם: אם הוא פרי העץ – בורא פרי העץ, פרי האדמה או ירקות – בורא פרי האדמה.

פשט: דברים שאוכלים אותם גם חיים גם מבושלים – מברכים תמיד את הברכה הנכונה (העץ או האדמה), כי שתי הדרכים הן הדרך.

חידושים והסברות:

- "פרי האדמה או ירקות" – סברא: "ירקות" פירושם כפשוטם צמחים ירוקים (עלים, ירקות עלים), ו"פרי האדמה" פירושם דברים כמו עגבניות, מלפפונים – פירות שגדלים מהאדמה. לא הובאה ראייה, אבל זה הגיוני.

הלכה: מי שלקות – מרק מירקות

דברי הרמב"ם: ירקות שזרען לשולקן – ששלקן – מה הדין על המים/מרק?

פשט: כאשר מבשלים ירקות שהדרך לבשל, למרק (מי שלקות) יש אותו דין כמו הירקות עצמם – בורא פרי האדמה.

חידושים והסברות:

1. "שלוקות כשלוקות" – למים מהירקות יש אותו דין כמו הירקות עצמם. הטעם: למים עצמם אין טעם; הם קיבלו את הטעם מהירקות. כאשר בישלו בכונה לקבל את הטעם במים, זה העיקר – ומברכים בורא פרי האדמה.

2. **הבדל בין שלקות (בישול) לסחיטה (סחיטה):** בשני המקרים מקבלים נוזל מהפרי – אבל בשלוקות זו הדרך הרגילה לבשל, ממילא המים הם חלק מהאכילה הרגילה. בסחיטה – סחיטת מיץ – זו לא הדרך הרגילה שאוכלים את רוב הפירות. אם זו הייתה היום הדרך (כמו במיץ תפוזים), יכול להיות שזה היה שונה.

הלכה: דבש תמרים

דברי הרמב"ם: דבש תמרים מברכין עליו בתחילה שהכל.

פשט: דבש תמרים (סילאן/דבש תמרים) – מברכים שהכל, לא בורא פרי העץ, אף על פי שתמרים עצמם הם משבעת המינים.

חידושים והסברות:

1. **קושיא:** מדוע דבש תמרים לא יקבל דין של נשתנה למעליותא, כמו יין (מענבים) ושמן (מזיתים)? דבש הוא גם דבר מאוד חשוב!

2. **תירוץ:** ההבדל הוא שבתמרים אוכלים את הפרי עצמו – זה השימוש העיקרי. דבש תמרים הוא ירידה מזה, כי העיקר תמר נאכל כפרי. לכן לדבש תמרים יש דין של כל שאר מי פירות – שהכל. (לא כמו יין, שתכלית העיקרית של ענבים היא לייין, ולא כמו שמן, שתכלית העיקרית של זיתים היא לשמן.)

הלכה: תמרים שמיצען בידו

הלכה: יין – נשתנה למעליותא

דברי הרמב"ם: על היין מברך בתחילה בורא פרי הגפן, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש.

פשט: יין הוא חריג מהכלל שמשקים מפירות מקבלים שהכל. יין מקבל ברכה משלו – בורא פרי הגפן – וברכה אחרונה מעין שלש.

חידושים והסברות:

- **הטעם מדוע יין שונה:** ענבים נשתנים למעליותא – השינוי מענבים ליין הוא שיפור, לא ירידה. לכן הוא לא רק לא מקבל שהכל (כמו משקים אחרים), אלא הוא מקבל ברכה חדשה וחשובה יותר – בורא פרי הגפן.

הלכה: שמן זית – ברכה ודינים

דברי הרמב"ם: בשותה שמן במים שלוקים וכיוצא בהם – מברך בורא פרי העץ. בשותה שמן לבדו אשר לא יחוש בגרונו – מברך שהכל.

פשט: שמן זית הוא גם מקרה של נשתנה למעליותא (כמו יין), כי תכלית העיקרית של זיתים היא לשמן. לכן, כאשר שותים שמן בדרך רגילה (למשל מעורב במרק או במים שלוקים), מברכים בורא פרי העץ. אבל כאשר שותים שמן לבדו ללא סיבה (לא חושש בגרונו), מברכים שהכל.

חידושים והסברות:

1. **מדוע לא עשו ברכה חדשה מיוחדת על שמן (כמו בורא פרי הגפן על יין)?** כי בדרך כלל לא אוכלים/שותים שמן לעצמו – הוא משמש כמרכיב. לכן לא תיקנו ברכה מיוחדת.

2. **אבל לשמן יש דין של נשתנה למעליותא** – כי תכלית העיקרית של זיתים היא לעשות שמן. לכן, כאשר שותים שמן (בדרך רגילה), מברכים בורא פרי העץ – כי זהו פרי העץ העיקרי, לא שמשוה השתנה למשהו אחר, אלא זו התכלית.

3. **חושש בגרונו** – שמן עם מים שלוקים: אדם שכואב לו הגרון שותה שמן כרפואה. בדרך כלל שמן לבדו אינו טעים (דבר שמן כבד), אבל כאשר מערבבים אותו עם מים שלוקים (סוג של מרק) או ירקות מבושלים, יש הנאה מהשתיה – אז מברכים בורא פרי העץ.

4. **שותה שמן לבדו אשר לא יחוש בגרונו:** מי ששותה שמן לבדו בלי שכואב לו הגרון – זו לא הדרך הרגילה לשתות שמן. אין לו הנאה מטעם השמן. הוא מברך שהכל, לא בורא פרי העץ, כי חסרה ההנאה. אבל ברכה עדיין צריך לברך – לא כמו מים, שם צריך לברך רק כאשר יש הנאה. בשמן מברכים כן ברכה (שהכל), אבל לא הברכה החשובה (בורא פרי העץ).

5. **דין לגבי "הנאה":** בחושש בגרונו יש לאדם הנאה ממה שהשמן עושה לגרונו – זו גם סוג של הנאה/טעם. במי ששותה ללא סיבה, אין לו כלל הנאה – לא מטעם, לא מרפואה.

הלכה: פירות/ירקות שמתבשלים – שינוי מדרכן

דברי הרמב"ם: פירות או ירקות שזרעם לאוכלן חיים, ואם בישלן או שלקן – מברכין עליהם בתחילה שהכל נהיה בדברו.

פשט: פירות או ירקות שאוכלים בדרך כלל חיים – אם בישלו אותם, מברכים שהכל, כי זו לא הדרך לאכול אותם, והשינוי הוא ירידה.

חידושים והסברות:

- **בישול לעומת שליקה:** בישול פירושו מבושל עם מרכיבים/תבלינים אחרים; שליקה פירושה מבושל רגיל במים חמים. בשני המקרים – אם הדרך היא לאכול חי – מברכים שהכל.

- **היסוד:** כאשר עושים משהו עם מאכל הפוך מדרכו, הוא נעשה פחות חשוב, ומברכים שהכל במקום הברכה הראויה.

יכול להיות שעל המוצץ מברכים רק אדמה – כי מציצה היא דרך חלשה יותר של אכילה.

3) חידוש הרמב"ם: "ואני אומר שאין זה פרי"

הרמב"ם חולק על כל הגאונים. הוא סובר שסוכר בכלל אינו פרי, ומברכים רק שהכל. הראיה שלו היא קל וחומר: דבש תמרים – שרק סחוט מתמרים בלי תהליך גדול – מברכים כבר שהכל. כל שכן סוכר, שהשתנה לגמרי דרך בישול באש ("נשתנה על ידי האור"), לא צריך לברך עליו ברכת הפרי.

4) מחלוקת גדולה בלימוד הרמב"ם – שתי דרכים

דרך א' (דרך הכסף משנה / בית יוסף): הרמב"ם אומר שתי טענות נפרדות: (1) הקנים עצמם אינם פרי – ממילא על המוצץ מברכים שהכל; (2) אפילו אם היינו מודים שהקנים הם פרי, הסוכר שיוצא לאחר הבישול בטוח לא טוב יותר מדבש תמרים, שהוא שהכל.

דרך ב' (שיטת המגיד משנה החזקה): הרמב"ם מדבר רק על דבר אחד – האם הסוכר (המוצר לאחר הבישול) הוא עדיין "פרי" או לא. הרמב"ם בכלל לא נכנס לחקירה האם הקנים עצמם הם פרי. הטענה היחידה שלו היא: הסוכר הוא "דבר חדש" שהשתנה לגמרי, וממילא זה לא עוד פרי – עם ראיה מדבש תמרים. "אדם לא מדבר כך, וגם הרמב"ם לא מדבר כך" – שמכניסים שתי טענות נפרדות למשפט אחד בלי סימן.

5) תשובת הכסף משנה לטור

הטור עונה לגאונים נגד ראיית הרמב"ם מדבש תמרים: בתמרים אוכלים את התמר עצמו, ממילא הדבש הוא רק דבר צדדי. אבל בקנים המתוקים כל התכלית של נטיעתם – היא לעשות סוכר. ממילא הסוכר הוא פרי העיקר.

הכסף משנה עונה: "אפשר לראות שהטור לא חי במקום שנוטעים מקלות סוכר". כי במקומות שמגדלים מקלות סוכר, מוכרים גם את הקנים עצמם ללקק ולמוצץ. ממילא יש דרך לאכול את הקנים עצמם – בדיוק כמו בתמרים – והדבש/סוכר נשאר דבר צדדי.

6) ביקורת על דרך הבית יוסף בלימוד הרמב"ם

"לבית יוסף יש מנהג להכניס לפוסקים" – הוא מכניס לרמב"ם דברים שהרמב"ם לא אומר. הטענה של הבית יוסף שהרמב"ם מתכוון שהקנה עצמו אינו פרי (כי זה מקל/קש) היא סברא יפה, אבל זה לא מתאים ללשון הרמב"ם. הרמב"ם מדבר רק על נקודה אחת: האם המוצר (סוכר) הוא עדיין "פרי" או לא.

7) יסוד הרמב"ם: מה זה "פרי"?

עקרון היסוד של שיטת הרמב"ם: הרמב"ם חושב רק על שאלה אחת – האם המוצר הוא עדיין "הפרי" או שזה כבר "דבר חדש"? הוא לא נכנס לחקירה של "למה זה נעשה" (תכלית). הוא שואל רק: האם זה שונה מהדבר המקורי, או לא?

8) מיץ תפוזים – שאלה נוגעת למעשה

מוזכר שהשאלה של סחיטת פירות רלוונטית מאוד למיץ תפוזים, כי תפוזים נוטעים לכתחילה למיץ. לכאורה אפשר היה לטעון שמכיוון שזו התכלית, צריך לברך בורא פרי העץ. אבל המסקנה היא שאף אחד לא מברך בורא פרי העץ על מיץ תפוזים – הכלל נשאר שכל פירות חוץ מיין ושמן, כאשר סוחטים מיץ, מברכים שהכל.

הערה מתודולוגית: איך לומדים רמב"ם

אסור ללמוד תחילה את הכסף משנה ואחר כך את הרמב"ם, כי אז כבר קוראים פנימה את פירוש הכסף משנה לדברי הרמב"ם. הדרך הנכונה היא: תחילה ללמוד מה הרמב"ם כותב בעצמו, להבין את הפשט, ורק אחר כך להביא מפרשים – כולל הכסף משנה ואחרים. הרמב"ם כתב לאנשים שילמדו רק רמב"ם, בלי מקורות אחרים, ולכן צריך להיות מסוגל להבין את הטקסט שלו בעצמו.

דברי הרמב"ם: אבל תמרים שמיעכן בידו, והוציא גרעיניו שלהן, ועשאן כמו עיסה – מברך עליהם בורא פרי העץ וברכה אחרונה מעין שלש.

פשט: תמרים שמעכו ביד, הוציאו את הגרעינים, ועשו כמו בצק – מברכים בורא פרי העץ וברכה מעין שלש, כי זה עדיין הפרי עצמו, רק בצורה אחרת.

חידושים והסברות:

1. **ההבדל בין דבש תמרים לתמרים שמיעכן בידו:** בדבש לוקחים רק את המיץ/סירופ – זה לא עוד הפרי. בשמיעכן בידו אוכלים עדיין את כל התמר – רק בצורה מעוכה.

2. **הדגש הוא על "בידו"** – ביד. זה אומר שינוי מינימלי. כאשר משתמשים במכונה, יכול להיות שכבר לא רואים את התמרים, ואז אולי זה דין אחר.

3. **"לפיכך דבש"** – הרמב"ם אומר "לפיכך דבש" (לא "לפיכך תמרים") – זה מראה שהשהכל הוא ספציפית על הדבש (המיץ/סירופ), לא על כל צורה של תמרים מעוכים.

4. **דיגרסיה: עור פירות, ממתקים מפירות ושאלות דומות:** דיון ארוך יותר על יישומים מודרניים:

- **עור פירות (fruit leather):** לכאורה בורא פרי העץ, כי זה עשוי מהפרי כולו (לא רק המיץ), דומה ל"תמרים שמיעכן בידו".

- **מנגו מיובש (dried mango):** לכאורה בורא פרי העץ, כי זה עדיין הפרי.

- **השאלה העיקרית:** מהו הגדר של מתי פרי מאבד את "תורת הפרי" שלו? ההבדל נראה להיות: **אם עדיין רואים את הפרי** (כמו בשמיעכן בידו) לעומת **אם כבר לא רואים את הפרי** (כמו במכונה שטוחנת אותו לגמרי).

- דעה אחת: כאשר מעכים בננה לתינוק כך שהיא הופכת למחית – אין לה עוד "תורת הפרי". החברות השני לא מסכים – הוא סובר שכל עוד אוכלים את כל הפרי (לא רק את המיץ), זה עדיין בורא פרי העץ.

- בעור פירות שעשוי מפירות אמיתיים (לא מלאכותיים), נראה שצריך לברך בורא פרי העץ. אבל כאשר זה תערובת של יותר מפרי אחד, או כאשר בכלל לא רואים מה זה – זה יותר מסובך. הנושא לא נפתר לגמרי.

הלכה: קנים המתוקים (מקלות סוכר / קנה סוכר)

דברי הרמב"ם: קנים המתוקים – ומבשלן במים עד שיתעבה ויעמוד – הסכמת הגאונים שמברכין בורא פרי האדמה. ויש שאמרו בורא פרי העץ. וכן אמרו שהמוצץ אותם הקנים מברכין בורא פרי האדמה. ואני אומר שאין זה פרי, ואין מברכין עליו אלא שהכל. לא יהיה דבש עיקרים שנשתנה על ידי האור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה אלא שהכל.

פשט: הרמב"ם מביא מחלוקת הגאונים לגבי מקלות סוכר. מבשלים אותם במים עד שזה מתעבה – זה סוכר. הגאונים סברו בורא פרי האדמה; אחרים סברו בורא פרי העץ. גם על המוצץ (מוצץ/לועס) את הקנים עצמם אמרו בורא פרי האדמה. הרמב"ם חולק: הוא סובר שזה בכלל לא פרי, ומברכים רק שהכל. הראיה שלו: דבש תמרים, שרק סחוט בלי שינוי דרך אש, כבר לא "פרי" (מברכים שהכל) – כל שכן סוכר שהשתנה לגמרי דרך בישול.

חידושים והסברות:

1) מחלוקת הגאונים: עץ או אדמה?

הגאונים כולם מסכימים שקנים המתוקים הם "פרי" – השאלה היא רק האם זה עץ (בורא פרי העץ) או צמח קטן (בורא פרי האדמה). הספק הוא כי קנה הוא גבוה כמו עץ, אבל לא ברור אם יש לו מעמד של אילן.

2) מוצץ את הקנים – מה הדין?

כאשר מישוה לוקח את הקנים שלמים ומוצץ את המתקות (מוצץ), הגאונים גם אמרו בורא פרי האדמה. לפי הדעה שסוברת בורא פרי העץ על סוכר,

אתה אוכל את זה. כל הלכות ברכות בנויות על נורמה אובייקטיבית, לא על העדפות אישיות.

2. **קושיית רבינו יונה – מדוע לא בורא פרי העץ על פלפלין טריים?**
 רבינו יונה שואל: פלפלין הוא מוצר של עץ (לפי הבנתו), והוא חייב בערלה – מדוע לא מברכים בורא פרי העץ? הוא עונה: כיון דטעם עצו ופריו שווה – לעץ של פלפלין יש בעצמו אותו טעם כמו הפרי. כאשר אפשר לחתוך חתיכה מהעץ ולאכול אותה עם אותו טעם, הפרי אינו מיוחד בפני עצמו – כל העץ הוא כמו פרי האדמה, וכל מה שגדל ממנו מקבל גם רק בורא פרי האדמה.

3. **קושיא שנייה של רבינו יונה – אתרוג: אתרוג הוא גם טעם עצו ופריו שווה, ובכל זאת מברכים בורא פרי העץ! הוא עונה:** באתרוג מאוד ברור מה הוא הפרי ומה הוא העץ – אפשר להבחין בבירור. אבל בפלפלין (וצמחים דומים כמו קינמון) לא ברור מה הוא הפרי ומה הוא העץ, כי לעץ עצמו יש טעם.

4. **שאלה גדולה: מה זה "פלפלין" בגמרא/רמב"ם? מה שאנחנו קוראים היום "פלפל" (bell peppers, hot peppers) בכלל לא עץ – זה סוג של ירק/גפן (vine/bush) שגדל מהאדמה. זה פרי האדמה פשוט. אם כך, קושיית רבינו יונה (מדוע לא פרי העץ?) לא שייכת. הרבינו מנוח (מפרש על הרמב"ם) סובר שפלפלין חייב בערלה, מה שאומר שהוא סובר שזה עץ. אבל רבנים של היום אומרים שרוב הפוסקים סוברים שפלפלין (מה שאנחנו קוראים פלפל) אינו חייב בערלה – זה לא עץ. בטוח שהפלפלין של הגמרא והרמב"ם הוא צמח אחר לגמרי ממה שאנחנו קוראים היום "פלפל" – זה מין אחר שהוא באמת עץ. צריך לעיין בערוך ערך אל"ף למידע נוסף.**

הלכה: רשימה של דברים שמברכים שהכל – גמרא ברכות

דברי הגמרא (ברכות): הפת שעפשה, ויין שהקרים, ותבשיל שעבר צורתו, והנובלות שהן פגיון, והשכר, והחומץ, והגובאי, והמלח, והכמהין והפטירות – על כולן מברך תחילה שהכל נהיה בדברו.

פשט: הגמרא מביאה רשימה של דברים שמברכים שהכל: (1) לחם שהתקלקל – אפילו משתמשים בו עדיין (עושים קוגל/חביתה), כי הוא איבד את חשיבות הלחם, לא מברכים עוד המוציא/מזונות אלא שהכל; (2) יין שהתקלקל; (3) תבשיל שאיבד את צורתו; (4) פרי שנפל לפני שהבשיל; (5) בירה; (6) חומץ (יין שהפך לחומץ); (7) ארבה (גובאי); (8) מלח; (9) כמהין ופטירות (פטירות).

חידושים והסברים:

1. **מלח – מינרל עם ברכה:** מלח הוא מינרל, לא משהו שגדל מהאדמה. בורא פרי האדמה פירושו דברים שגדלים מהאדמה, לא "דברים מתים". עם זאת, כאשר משהו מוצא דרך לאכול מינרל, מברכים שהכל – כי שהכל היא הברכה הכללית לכל מה שאין לו ברכה מיוחדת.

2. **כמהין ופטירות (פטירות) – לא גידולי קרקע:** כמהין ופטירות אינם "גידולו מן הארץ" במובן הפשוט. הם באים מתחת לאדמה, אבל אין להם שורשים כמו צמח – הם פטרייה (עם פטירה). הם יכולים לגדול על קיר, באוויר, לא רק באדמה. לכן מברכים שהכל ולא בורא פרי האדמה.

הלכה: ברכה אחרונה של שהכל – בורא נפשות

דברי הרמב"ם: על כל הדברים שמברכים שהכל, מברך לאחריו בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי.

פשט: הקב"ה ברא בני אדם עם צרכיהם ("חסרונן" – חסרונותיהם/רצונותיהם), והוא ברא את כל הדברים כדי לספק את הרצונות – "להחיות בהם נפש כל חי".

חידושים והסברים:

הלכה: קור (ראש הדקל) – לב עץ התמר

דברי הרמב"ם: הקור, והוא ראש הדקל שאינו כעץ לבן, ומבשלים אותו – שהקור אינו פרי, והראיה שהוא דומה לקורות.

פשט: הקור (palm heart / לב דקל) הוא החלק הרך הפנימי של קצה עץ התמר. הרמב"ם פוסק שזה אינו פרי, והראיה היא שזה דומה לקורות (קורות/גזעים) – זה חלק מהעץ עצמו, לא פרי. לכן מברכים שהכל.

חידושים והסברות:

1. הרמב"ם אומר בבירור את הסברא שלו: הקור אינו פרי כי הוא דומה לקורות – הוא חתיכה ממבנה העץ, לא מוצר שהעץ מוציא. אין צורך להכניס הסברים אחרים.

2. **הבדל חשוב:** לדקל (עץ תמר) יש פירות רגילים – תמרים. הקור הוא מוצר שני מאותו עץ, אבל הוא לא הפרי. זה עץ שיש לו שני מוצרים – אחד הוא הפרי (תמרים – בורא פרי העץ), והשני הוא דבר צדדי (קור – שהכל), כי זה לא פרי.

הלכה: קפריסין של צלף – צלף קפרי

דברי הרמב"ם: קפריסין של צלף – ומבשלין אותו לבדו תחלה, מפני שאינו פרי, אלא אביונות של צלף הן הן הפרי, שהן כצורת תמרים דקים קטנים, ואוכלים אותן בפרי.

פשט: לצלף (צמח הצלף) יש חלקים שונים שאנשים אוכלים. הקפריסין (ניצן הפרח / החלק החיצוני) אינו הפרי, לכן מברכים עליו בורא פרי האדמה (לא העץ). הפרי האמיתי הם האביונות – מקלונים קטנים דומים לתמרים קטנים – ועליהם מברכים בורא פרי העץ.

חידושים והסברות:

1. הרמב"ם מציב את הקור ואת הצלף יחד בהלכה אחת, כי שניהם דוגמאות לעצים שיש להם שני מוצרים: אחד הוא הפרי האמיתי (בורא פרי העץ), והשני הוא מוצר צדדי שאנשים אוכלים אבל הוא לא הפרי.

2. **הבדל בין קור לקפריסין:** על הקור מברכים שהכל (כי זה ממש חלק מהעץ, דומה לקורות), אבל על קפריסין מברכים בורא פרי האדמה – זו דרגה קטנה יותר מהעץ, אבל לא רחוק כמו שהכל. צריך להבין את ההבדל: מדוע הקור מקבל שהכל והקפריסין מקבלים אדמה, כאשר שניהם אינם הפרי של העץ שלהם.

3. **[דיגריסיה: מקבילה לקינמון (cinnamon)]:** קינמון הוא דוגמה לעץ שלעץ עצמו יש טעם – חותכים חתיכות מהעץ ואוכלים אותו. זה מצב של "טעם עצו ופריו שווה." אבל ברמב"ם לא רואים הלכה ברורה שכאשר אוכלים את העץ עצמו מברכים בורא פרי העץ – "פרי העץ" פירושו מה שהעץ מוציא, לא העץ עצמו. העץ עצמו הוא פרי האדמה.

הלכה: פלפלין (פלפל) וזנגביל (זנגביל/ג'ינג'ר)

דברי הרמב"ם: הפלפלין והזנגביל, בזמן שהן רטיבין – מברכין עליהן תחלה בורא פרי האדמה. יבשים – אין טעונין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם.

פשט: על פלפל וזנגביל טריים (רטיבין) מברכים בורא פרי האדמה. אבל כאשר הם מיובשים (יבשים), לא מברכים כלום – לא לפני האכילה ולא אחריה – כי במצב יבש הם לא עוד מאכל, אלא תבלין שמכניסים לסיר כדי לתת טעם.

חידושים והסברות:

1. **מדוע אין ברכה על יבשים?** כי אף אחד לא אוכל פלפל או זנגביל יבשים כמו מאכל. מכניסים חתיכות לסיר כדי לתת טעם – זו לא "אכילה." הכלל של הרמב"ם הוא שאוכלים שאינם ראויים לאכילה ומשקים שאינם ראויים לשתייה – אין מברכין לא לפנייהם ולא לאחריהם. זה לא נקבע לפי דעת היחיד – אם העולם סובר שזה לא ראוי לאכילה, אתה "בריה משונה" אם

פרטי (כמו העץ) לא כולל את הכלל (ירקות). כאשר אומרים בורא פרי העץ על ירק, אמרו משהו שהוא שקר – זה בכלל לא פרי העץ.

2. **חידוש בהבנת ברכה – "חלות שם שמים על הדבר":** ברכה היא לא רק תודה, אלא "חלות" – מוציאים שם שמים על הדבר, כמעט סוג של קדושה. כאשר אומרים "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", עושים "מעמד קדוש". זה עוזר להבין מדוע ברכה לבטלה היא כל כך רצינית – הניחו שם שמים על כלום. ספרים חסידיים אומרים שברכה היא "ממשיך השפעה" – זה תרגום חסידי, אבל הרעיון שברכה היא חלות שם שמים הוא מקורי בגמרא עצמה.

3. **נפקא מינה מעשית:** אם מבינים שעיקר הברכה היא הוצאת שם שמים על הדבר

, מבינים טוב יותר מדוע שהכל יוצא על הכל – כי העיקר, חלות שם שמים, קיים. חז"ל הוסיפו ברכות ספציפיות חשובות, אבל אם הודה לקב"ה בלי החשיבות – יצא את העיקר.

הלכה: טעות בלשון אבל כוונה נכונה – "כשל בלשונו"

דברי הרמב"ם: לוקח כוס של שכר בידו... וטעה ואמר בורא פרי הגפן – אין מחזירין אותו. וכן אם היה לפניו פירות הארץ ואמר בורא פרי העץ, או שהיה לפניו תבשיל של דגן ואמר [ברכה אחרת] – יצא. לפי שבשעה שהזכיר שם ומלכות לא נתכוין אלא לברכה הראויה לאותו המין, והוא עיקר הברכה.

פשט: משהו מחזיק כוס בירה (שהכל), הוא יודע שזו בירה, הוא מתחיל "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" בכוונה על בירה, אבל בסוף אומר בטעות "בורא פרי הגפן" – אין מחזירים אותו. היסוד: כאשר הוא אמר שם ומלכות (זה עיקר הברכה), התכוון לדבר הנכון. הטעות הייתה רק "כשל בלשון" בסוף.

חידושים והסברות:

1. **יסוד הרמב"ם – כוונה בשם ומלכות היא העיקר:** שם ומלכות – כלומר "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" – הוא עיקר הברכה. אם באותו רגע האדם ידע על מה הוא מברך, הברכה תקפה, אפילו הוא טעה בחתימה/סיום. אם היו שואלים אותו ברגע של "מלך העולם" – "על מה אתה מברך?" – היה עונה "על בירה, שהכל".

2. **מחלוקת רמב"ם וראב"ד:** הראב"ד חולק מאוד בחריפות. הוא סובר שהולכים לגמרי אחר מה שיוצא מהפה, לא אחר מה שהאדם חשב. לפי הראב"ד, אם הוא אמר בורא פרי הגפן על בירה, מחזירין אותו.

3. **המקרה ההפוך – טעות בכוונה:** מה אם הוא מחזיק כוס בירה, אבל ב"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" חשב שזה יין, ורק בסוף שם לב שזו בירה? לכאורה לפי סברת הרמב"ם הוא לא יצא, כי כוונתו בשם ומלכות הייתה על יין. הרמב"ם לא פוסק את המקרה הזה במפורש – אולי כי זה ספק בגמרא, וספק ברכות להקל.

4. **איך טעות כזו יכולה לקרות?** זה "כשל בלשון" – הוא היה מוסח דעת, או שהוא שר ניגון הבדלה עם חבר ונכנסו המילים הלא נכונות. הרמב"ם לא מדבר על מי שלא יודע מה הוא מחזיק (קופסה סגורה), ולא על מי שלא יודע את ההלכה – אלא על מי שיודע הכל נכון אבל יש לו שגיאת דיבור.

5. **ההבנה של "כוונה" – לא משפט בראש:** "כוונה" בהקשר הזה לא אומרת שיש משפט בראש. כוונה פירושה: אם שואלים אותך מה אתה עושה, אתה אומר את זה. לכן אי אפשר לעשות "תנאי" (כמו שהרב מבוטשטש אמר) ש"תמיד כשאני אומר ברוך אתה ה', אני מתכוון למה שבאמת יש כאן" – זה לא איך כוונה עובדת. כוונה היא לא הצהרה מופשטת, אלא מודעות קונקרטית למה שעושים ברגע זה.

6. **למעשה – איך פוסקים האחרונים:** המשנה ברורה ואחרונים אחרים לא פוסקים כמו הרמב"ם. אבל למעשה, אפילו לפיהם, אפשר להקל ולא לחזור,

- **הבדל נוסח בין רמב"ם למנהגנו:** הרמב"ם מביא את הנוסח בלי חתימה (בלי "ברוך" בסוף). המנהג שלנו הוא לומר "ברוך חי העולמים" – קצת חתימה בלי שם ומלכות. זה הבדל בולט שצריך להבין.

הלכה ט': שמרים – מים על שמרי יין

דברי הרמב"ם: שמרים שנתן עליהם מים – נתן עליהם שלשה ומצא ארבעה – מברך עליו בורא פרי הגפן, שזה יין מזוג. אבל הוציא פחות מהרבה – אפילו יש בו טעם יין – מברך עליו תחילה שהכל.

פשט: כאשר יוצקים מים על שמרים (שמרי יין) כדי להוציא את היין שנספג בין השמרים: אם יוצקים 3 מידות מים ויוצא 4 מידות, פירוש הדבר שמידה אחת היא יין – זה רבע יין, שזה מספיק ל"יין מזוג" (שליש יין הוא השיעור), ומברכים בורא פרי הגפן. אבל אם יוצא פחות מהשיעור של מזוג – אפילו טועמים טעם יין – מברכים רק שהכל.

חידושים והסברים:

1. **חידוש גדול – לא הולכים אחר טעם ביין:** הרמב"ם אומר במפורש "אפילו יש בו טעם יין" – מברכים רק שהכל. זה אומר שביין לא הולכים אחר טעם, אלא אחר הפרופורציה של יין ממש. זה לכאורה נגד הכלל של עיקר וטפל, שם הולכים אחר מה שהאדם רוצה.

2. **קושיא:** מדוע לא נאמר שהאדם שותה את זה בשביל טעם היין, והמים הם רק טפל? הוא לא שותה סתם מים – הוא מחפש את טעם היין!

3. **תירוץ:** יין הוא "דבר חשוב" עם ברכה מיוחדת חשובה (בורא פרי הגפן). כדי לזכות בברכה החשובה, צריך שיהיה לו מעמד של יין – לא רק טעם של יין. מים עם טעם יין הוא "משקה נחמד" אבל לא יין. חשיבות בורא פרי הגפן דורשת יין ממשי, לא רק טעם.

4. **[דיגריסיה: שאלה מעשית – מיץ ענבים עם סודה:]** אם משהו מערב מיץ ענבים (שיש לו לכאורה דין יין, כי זה בא מענבים) עם סודה או מים – האם הולכים לפי אותו שיעור של יין מזוג? **צד ראשון:** כן, צריך לפחות שליש מיץ ענבים. **צד שני:** סודה שונה – יוצקים אותה לא כדי להחליש את היין, אלא כדי לתת בועות/גז. זו אולי שאלה אחרת לגמרי. **הערה:** לא כל כך פשוט שמיץ ענבים מסחרי הוא באמת 100% מיץ ענבים.

5. **שאלה עקרונית – האם דין מזוג חל רק ביין:** חקירה חשובה: האם הכלל של "מזוג" (מבוסס פרופורציה, לא טעם) הוא דין מיוחד רק ביין/בורא פרי הגפן, או גם בברכות אחרות? **בבורא פרי הגפן:** הולכים לפי פרופורציה, לא לפי טעם – כי ליין יש ברכה מיוחדת חשובה, וצריך את מעמד "יין" כדי לזכות בברכה. **בבורא פרי העץ (תיאורטית):** אם היה נוזל שמגיע לו בורא פרי העץ, ומערבבים אותו עם מים – אולי היינו הולכים אחר טעם, כי לבורא פרי העץ אין אותה ייחודיות. **מסקנה:** זו יכולה להיות הלכה מיוחדת אצל הרמב"ם – שדין מזוג (מבוסס פרופורציה) הוא ספציפי ליין/בורא פרי הגפן, אבל במשקאות אחרים הולכים אחר טעם.

הלכה: טעות בברכות – עשה ברכה שגויה

דברי הרמב"ם: ברך על פירות האילן בורא פרי האדמה – יצא. ברך על פירות הארץ בורא פרי העץ – לא יצא. אבל על הכל, אם אמר שהכל נהיה בדברו – יצא, אפילו על הפת ועל היין.

פשט: בורא פרי האדמה היא ברכה כללית על כל מה שגדל מהאדמה, כולל פירות האילן (כי עצים גם גדלים מהאדמה). לכן, אם אומרים האדמה על פירות האילן – יצא. אבל אם אומרים העץ על ירקות – לא יצא, כי זה פשוט לא אמת. שהכל יוצא על הכל, אפילו על פת ויין.

חידושים והסברות:

1. **ההיגיון של "כלל הולך על פרט, אבל פרט לא הולך על כלל":** לשון כללי (כמו האדמה או שהכל) כולל גם את הפרט (פירות העץ), אבל לשון

דברי הרמב"ם: האוכל מינים הרבה – אם הם ברכה אחת שוה, מברך על אחת מהן ופותר את השאר. ואם הם ברכות שונות, מברך על כל אחת ואחד ברכה הראויה לו. ואיזה מין יברך קודם?

פשט: כאשר יש מאכלים שונים לפניו: אם לכולם יש אותה ברכה (למשל כולם שהכל), מברך ברכה אחת וזה פותר הכל. אם יש להם ברכות שונות, מברך על כל מאכל בנפרד. השאלה היא: על איזו ברכה מברכים קודם?

חידושים וביאורים:

1. **כאשר יש העדפה:** הכלל של הרמב"ם הוא שכאשר רוצים מאכל אחד יותר מהשני, מברכים קודם על מה שרוצים לאכול ראשון.

2. **"אינו רוצה בזה יותר מזה" – מקרה נדיר:** הרמב"ם מדבר על מקרה שבו לאדם אין ממש העדפה. זה כמעט אף פעם לא רלוונטי למעשה – כי כמעט תמיד לאדם יש העדפה. רק ב"אדם משונה" כזה שלא אכפת לו כלום, יש סדר הלכתי.

3. **[הערה הומוריסטית:]** האדם שאין לו ממש העדפה הוא כזה "חסיד שוטה" שבמקום לומר "בואו נאכל" אומר "בואו נברך" – אצלו הברכה היא העיקר, לא האוכל.

הלכה: שבעת המינים קודם – סדר הפסוק

דברי הרמב"ם: שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל קודמין. כל הקודם בפסוק קודם לברכה. והשבעה הם המנויין בפסוק זה: "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש." ודבש זהו התמרים. ותמרים קודמין לענבים.

פשט: כאשר אין העדפה, הולכים לפי סדר שבעת המינים. הסדר נקבע לפי הפסוק, עם כלל מיוחד: מה שקרוב יותר למילה "ארץ" חשוב יותר.

חידושים וביאורים:

1. **הכלל של "קרוב לארץ":** המילה "ארץ" מופיעה פעמיים בפסוק – פעם אחת בהתחלה ("ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון") ופעם אחת באמצע ("ארץ זית שמן ודבש"). כל "ארץ" מתחילה רשימה חדשה, ומה שקרוב יותר ל"ארץ" חשוב יותר.

2. **תמרים קודמין לענבים – איך?** לכאורה גפן (ענבים) מופיע קודם בפסוק מדבש (תמרים). אבל החישוב הוא: גפן עומד שלוש מילים אחרי ה"ארץ" הראשון (ארץ – חטה – שעורה – גפן), אבל דבש/תמרים עומד רק שתי מילים אחרי ה"ארץ" השני (ארץ – זית שמן – דבש). מכיוון שתמרים קרוב יותר ל"ארץ" שלו, תמרים חשוב יותר מענבים.

3. **היסוד ההגיגי:** כאשר נותנים שם לארץ לפי פרי ("זו ארץ של..."), זה סימן שהפרי מאוד חשוב שם. ככל שהפרי עומד קרוב יותר למילה "ארץ", כך הוא חשוב יותר.

4. **"דבש זהו התמרים":** הרמב"ם מפרש ש"דבש" בפסוק פירושו תמרים (תמרים), לא דבש רגיל. דבש רגיל הוא שהכל; אפילו דבש תמרים (המיץ/סירופ) הוא שהכל – הפסוק מדבר על תמרים עצמם.

5. **שבעת המינים אפילו בחוץ לארץ:** דין שבעת המינים קודם חל אפילו כאשר הפירות גדלים באמריקה – זה המין שארץ ישראל ידועה בו, לא דווקא פירות שבאים מארץ ישראל.

6. **קשר לברכת הארץ:** הטעם מדוע שבעת המינים קודמים הוא כי ברכת המזון קשורה לברכת הארץ – "ועל הארץ ועל המזון", "וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה" – ממילא מברכים קודם על מה שקשור לארץ ישראל.

7. **דיון: האם זית/תמרים קודמים לשעורה:** אם מה שקרוב יותר ל"ארץ" חשוב יותר, זית (מיד אחרי ה"ארץ" השני) צריך להיות קודם לשעורה (שתי מילים אחרי ה"ארץ" הראשון)! **תירוץ:** חיטה ושעורה הם קטגוריה אחת – הם מזונות/מוציא, לא פירות. כל הדיון של סדר קדימה הוא רק בין פירות. בנוסף, כאשר מברכים מזונות או המוציא, בדרך כלל לא מברכים

כי זו מחלוקת ראשונים, וספק ברכות להקל – בשני הכיוונים יוצא שלא חוזרים.

הלכה: ספק אם בירך

דברי הרמב"ם: כל הברכות כולן, אם נסתפק לו אם בירך אם לאו – אינו חוזר ומברך, לא בתחלה ולא בסוף.

פשט: כאשר אדם מסופק האם בירך ברכה ראשונה על אוכל (ברכת הפירות, שהכל, וכדומה), או ברכה אחרונה (מעין שלש, בורא נפשות), אינו צריך לחזור. זה שונה מברכת המזון, שם זה ספק דאורייתא וצריך לחזור.

חידושים וביאורים:

- **ספק דרבנן לקולא:** היסוד הוא הכלל המוכר שספק דרבנן לקולא. כל הברכות הראשונות (שהכל, בורא פרי העץ, האדמה, מזונות) וכל הברכות האחרונות (מעין שלש, בורא נפשות) הן מדרבנן, ממילא בספק הולכים לקולא ולא חוזרים. הרמב"ם מדגיש "לא בתחלה ולא בסוף" – לא הברכה הראשונה ולא הברכה האחרונה.

- **קשר לנושא הקודם:** אותו יסוד של ספק דרבנן לקולא עוזר גם בספקות אחרים בברכות – למשל כאשר מסופקים בין שיטת הרמב"ם לשיטה אחרת, אפשר להקל ולא לחזור.

הלכה: שכח ולא בירך והכניס אוכל לפה

דברי הרמב"ם: שכח והכניס אוכל לתוך פיו ולא בירך – אם הוא משקה, בולעו ומברך בסוף. ואם הוא אוכל, אם שזורקן ימאסו – כגון תאנים וענבים – מסלקן לצד אחד ומברך. ואם הם דברים שאם פולטן אינם נמאסים – כגון פולים ואפונים – פולטו מפיו עד שיברך.

פשט: שלוש קטגוריות כאשר שכח לברך ברכה ראשונה וכבר הכניס אוכל לפה:

1. **משקה (שתייה):** בולע אותו ומברך אחר כך ברכה (ברכה אחרונה).
2. **מאכלים שנעשים מאוסים בהוצאה (תאנים, ענבים):** מניח אותם בצד בפה ומברך.
3. **מאכלים שלא נעשים מאוסים (פולים, אפונים, ממתקים, דברים קשים):** פולט אותם, מברך, ומכניס בחזרה.

חידושים וביאורים:

1. **"מברך בסוף" במשקה – מה זה אומר? "בסוף" פירושו ברכה אחרונה – כפי שרואים מהלשון הקודם "לא בתחלה ולא בסוף", שם "בתחלה" פירושו ברכה ראשונה ו"בסוף" פירושו ברכה אחרונה. ממילא, במשקה מפספסים את הברכה הראשונה לגמרי – בולעים אותה ועושים רק ברכה אחרונה (בורא נפשות).**

2. **מדוע במשקה אי אפשר להחזיק בפה ולברך?** כי זו סכנה – אפשר להיחנק. בבית הבליעה לא פנוי לברך כאשר מחזיקים נוזל בפה.

3. **"לא יברך בפה מלא":** היסוד מדוע צריך בכלל להוציא או להניח בצד את האוכל הוא כי אסור לברך עם פה מלא. בנוסף: ברכה ראשונה צריכה להיות לפני האכילה, לא בזמן האכילה – ממילא אם זה כבר בפה זו בעיה.

4. **הבדל בין "מסלקן לצד אחד" ל"פולטו מפיו":** בתאנים וענבים שנעשים מאוסים בהוצאה (כי הם כבר חצי לעוסים), אי אפשר לדרוש שיפלוט אותם – לכן מניח רק בצד. אבל בדברים קשים (פולים, אפונים, ממתקים) שלא נעשים מאוסים, הדין הוא שצריך להוציא אותם, לברך עם פה ריק, ואחר כך לאכול. בענבים למשל, אפילו כאשר עדיין לא לעס אותם, מניח בצד – כי בהוצאה זה יהיה מאוס.

הלכה: מינים הרבה – סדר הברכות

אחר כך פירות.

2. **מהות הצירוף:** בברכת המזון אין דבר כזה לצרף ברכות שונות. אבל במעין שלש מצרפים שלוש ברכות נפרדות לברכה גדולה אחת. זה לא שאחד פוטר את השני – כל מין מקבל את האזכור שלו בתוך הברכה.

3. **קושי עם "פירותיה" בארץ ישראל בברכה מצורפת:** כאשר נמצאים בארץ ישראל ואומרים "על הארץ ועל המחיה ועל פירותיה" – למי שייך "פירותיה"? ל"הארץ" או ל"המחיה"? לוגית זה פירות של הארץ, אבל "המחיה" חותך בין "הארץ" ל"פירותיה", מה שעושה לשון קשה. הצעות שונות נדונות – אולי "על הארץ ועל פירותיה ועל המחיה" (כך ש"פירותיה" יהיה סמוך ל"הארץ"), או "על מחייתה" – אבל שתיהן נדחות: "פירותיה" חייב להיות סמוך ל"ארץ" כדי שיהיה הגיוני, ו"מחייתה" לא מתאים כי מחיה (שובע) אינו משהו שבא ישירות מהארץ כמו פירות. הנושא נשאר פתוח.

הלכה: בורא נפשות אי אפשר לצרף עם מעין שלש

דברי הרמב"ם: אכל בשר ושתה יין – מברך על הגפן ועל פרי הגפן, ומברך בורא נפשות רבות על הבשר.

פשט: כאשר אכל בשר (שהכל/בורא נפשות) ושתה יין (על הגפן), עושים שתי ברכות אחרונות נפרדות. אי אפשר לצרף בורא נפשות עם מעין שלש.

חידושים וביאורים:

1. **מדוע אי אפשר לצרף?** מעין שלש היא ברכה ארוכה, וחז"ל לא רצו לגרום לאדם לומר מעין שלש פעמיים. אבל בורא נפשות היא ברכה קצרה, אז זה לא טורח לומר אותה בנפרד.

2. **אבל פירות שאינם משבעת המינים כן נכללים:** כאשר אכל תאנים/ענבים (שבעת המינים) יחד עם תפוחים/אגסים (לא שבעת המינים), מברך רק מעין שלש אחת, והמילים "על פרי העץ" כוללות גם את התפוחים והאגסים. התפוחים היו מקבלים לבד בורא נפשות, אבל כאשר כבר אומרים "על פרי העץ" במעין שלש, הם גם נכללים.

3. **מדוע זה עובד בפירות אבל לא בבשר?** כאשר אומרים "על העץ ועל פרי העץ", מזכירים פירות בכלל – זה כולל גם פירות שאינם שבעת המינים. אבל כאשר אומרים "על הגפן ועל פרי הגפן", לא מזכירים כלום לגבי בשר – בשר אינו פרי, לא עץ, לא גפן. לכן מעין שלש לא יכולה לפטור בשר.

4. **[חידוש – הסבר עם רבינו יונה/תוספות:] בורא נפשות היא ברכה על "מותרות":** הקב"ה ברא שתי קטגוריות: (1) **מאכלי עיקר** – פירות, תבואה, יין – שאפשר לחיות מהם, ועליהם הברכות החשובות (בורא פרי העץ, האדמה, מעין שלש). (2) **מותרות/דברי הנאה** – כמו בשר, שלא צריך כדי לחיות (כמו שת

וספות אומרים שתפוח נעשה להנאה, לא לצורך חיים). על זה בורא נפשות – ברכה נפרדת, קצרה על הדברים ה"נוספים". לכן, כאשר אומרים "על הגפן" או "על העץ", מדברים על מאכלי העיקר, וזה לא קשור כלל לבשר שהוא בקטגוריה אחרת לגמרי. "זה פשט טוב, זה הגיוני מההלכה".

סיום השיעור

זהו סיכום מפורט של השיעור על הלכות ברכות פרק ח' ברמב"ם, הכולל את דברי הרמב"ם, הפשט, החידושים, ההסברות, הקושיות והתירושים שנדונו בשיעור.

ברכות אחרות (כי הדברים האחרים טפלים). השיעור משאיר את זה פתוח – "תעיין בפוסקים" – אבל הדרך הפשוטה ברמב"ם היא שלמזונות יש חשיבות מיוחדת שעושה אותו קודם.

הלכה: נוסח ברכה מעין שלש על פירות ויין

דברי הרמב"ם: ברכה אחת שהיא מעין שלוש על חמשת מיני הפירות ושל יין – על הפירות אומר "על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה" וכו'. על היין אומר "על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה" וכו'. וחותם בשתייהן "על הארץ ועל הפירות". ואם היה בארץ ישראל אומר "על הארץ ועל פירותיה".

פשט: ההתחלה שונה – על פירות אומרים "על העץ ועל פרי העץ", על יין אומרים "על הגפן ועל פרי הגפן" – אבל הסוף זהה: "על הארץ ועל הפירות". בארץ ישראל אומרים "על הארץ ועל פירותיה".

חידושים וביאורים:

- **חתימת הרמב"ם לעומת הנוסח שלנו:** הרמב"ם אומר שעל יין חותמים "על הארץ ועל הפירות" – לא "על הארץ ועל פרי הגפן". זה שונה מהמנהג שלנו (לפי הרמ"א), שבו אנחנו אומרים ביין חתימה נוספת "על הגפן ועל פרי הגפן".

הלכה: להוסיף "הטוב והמטיב" במעין שלש

דברי הרמב"ם: ויש מי שמוסיף בברכה שהיא מעין שלוש קודם חתימה "כי אתה אל טוב ומטיב" שהיא כעין ברכה רביעית. ויש מי שאומר שלא יאמר "האל הטוב והמטיב", שלא תיקנו ברכה רביעית אלא בברכת המזון בלבד.

פשט: שתי שיטות: (1) מוסיפים "כי אתה אל טוב ומטיב" במעין שלש, כדי שיהיה כעין ברכה רביעית, (2) לא אומרים את זה, כי ברכה רביעית תיקנו רק לברכת המזון.

חידושים וביאורים:

- **הרמב"ם לא פוסק:** הרמב"ם מביא את שתי השיטות בלי לפסוק מה לעשות. לכאורה אפשר לעשות מה שרוצים.

- **הרקע:** היה מנהג לעשות את המעין שלש כמעין "מעין ברכת המזון" עם כל ארבעת האלמנטים – הזן, ארץ, ירושלים, והטוב והמטיב.

הלכה: לצרף מעין שלש כאשר אכל מספר מינים

דברי הרמב"ם: אכל תמרים ושתה יין ואכל תבשיל מחמשת מיני דגן – מברך "על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה" וכו', וחותם "על הארץ ועל המחיה ועל הפירות".

פשט: כאשר אכל שלושה סוגים של דברים שיש להם כולם ברכת מעין שלש – מיני דגן, יין ופירות – מצרפים הכל לברכה אחת. הסדר הוא: תחילה על המחיה (מיני דגן), אחר כך על הגפן (יין), אחר כך על העץ (פירות).

חידושים וביאורים:

1. **הסדר מראה חשיבות:** מהסדר – תחילה מחיה, אחר כך גפן, אחר כך עץ – רואים שזה הולך לפי חשיבות. מיני דגן הם החשובים ביותר, אחר כך יין,

אז, אומר הוא, **כל פירות הארץ**, כל שאר פירות הארץ לא מהעץ, ואותו דבר בירקות, הדברים שגדלים ירקות, ירקות, גדלים על הקרקע, **מברך עליהם בתחילה בורא פרי האדמה**, מברכים לפני האכילה בורא פרי האדמה, **ולבסוף בורא נפשות רבות**.

דיון: סדר הברכות – מכלל לפרט

דובר 2:

אוקיי. כן. זה אומר, בורא פרי העץ הוא מיוחד, זה אומר כל מה שיוצא מהאדמה, אבל יש אחר כך את הפרי המיוחד שהאדמה מוציאה דרך עצים, מברכים על העץ. כן, אבל בורא פרי העץ הוא הכל, כולל בורא פרי העץ.

דובר 1:

אמת, אמת, אמת. או רגע, כמו לפני שיש לו חשיבות כזו.

דובר 2:

לא, ככל שיותר חשוב, ככל שיותר מיוחד, באים ומברכים על המיוחדות שבו, על העץ.

ברכה על דברים שאינם גדלים מהאדמה

דובר 1:

ודברים שאין גידולן מן הארץ, דברים שלא גדלים, **כגון בשר וגבינה ודגים**, דגים, חלב, גבינה, דגים, ביצים, מים, חלב, דבש, **וכיוצא בהם**, כל הדברים שאינם גידולי אדמה, מה מברכים על זה? **בתחילה מברך שהכל נהיה בדברו**, הכל הקב"ה ברא, **ולבסוף בורא נפשות רבות**.

דיון: מדוע שהכל על בשר?

זו ברכה מעניינת, כי בורא פרי העץ מבינים, זה מאוד ישיר, הקב"ה הכניס כוח באדמה להוציא פירות. על הדברים האלה אדם צריך לעבוד בדרך כלל כדי לקבל בשר, הוא צריך לתפוס חיות, וחיות היו צריכות לאכול הרבה עשב. אבל שהכל נהיה בדברו, גם מה שבני אדם עושים זה של הקב"ה...

דובר 2:

בהמה היא בכל זאת מהטבע.

דובר 1:

בהמה היא דבר שגדל, וצריך לשחוט אותה. מים יוצאים מ...

דובר 2:

לא, אומרים שזה יותר מעורבת עבודת האדם, אבל הוא מביא ראייה.

דובר 1:

אבל הכל בא מהקב"ה.

דובר 2:

אמת, אמת.

דובר 1:

כן, אני חושב, אמרתי לעצמי את זה, שהקב"ה יחד עם בני האדם שביצעו את ההלכה. אבל הקב"ה נתן לבני האדם את החכמה.

דובר 2:

אבל שהכל נהיה בדברו הוא יותר כללי. גם כל שאר הדברים, מלבד העץ והאדמה, הכל הוא מדברו של הקב"ה.

דובר 1:

נכון, הנקודה היא, זה הולך מכלל לפרט. באופן כללי, הכל הוא שהכל, כמו שנלמד גם על העובדה של המוציא. אחר כך יש אדמה, אחר כך יש עץ מהאדמה.

דובר 2:

אני לא חושב שאתה יכול לומר שהשכל הוא יותר בסיסי.

דובר 1:

בוודאי זה יותר בסיסי. שהכל הוא יותר מעשה לכל המחנות.

אנחנו לומדים הלכות ברכות פרק ח'. כן, הלכות ברכות, והפרק עוסק בהלכות ברכות הפירות.

לפני שנדבר על ברכות, צריך לברך ברכה לה' ראש משביר עבור החסות של השיעור שלנו, מן יומא דאיתברי עלמא, החסות החשוב שלנו הוא הרב החסיד הנגיד ר' יואל וועבערגער. כל אחד צריך ללמוד ממנו, במיוחד עכשיו כשבימים אלה מתקיים קמפיין עבור בית המדרש של ידידי הרב הגאון ר' יצחק, שמלמד שיעורים שונים, מלבד השיעור היפה הזה שאנחנו לומדים יש לו עוד שיעורים שונים מלאים ועמוסים תורה וחכמה. טוב מאוד, ויש לו חלקים גדולים ממי שתומך. הוציאו את הקמפיין שאם לומדים עם ר' יואל, הוא יתאים עם שם את ליסט עד מאה, מאתיים, שלוש מאות אלף דולר. כל אחד צריך לחשוב לשלוח, וזה יהיה חיזוק גדול ועזרה גדולה.

וזה אמרתי בקמפיין הקודם, שזה עובד, מי שעשה זאת הבין יותר טוב. מי שנותן כסף לקמפיין שלנו, זו סגולה שהוא גם ימשיך את השיעור וגם יבין אותו. וזכרו, הרמב"ם הוא לא השיעור, הרמב"ם הוא כל התורה שלומדים. אבל מסכימים שזו סגולה? זה עובד. זה בדוק ומנוסה, וזה עובד כך. מי שנותן כסף לתורה, הוא מבין אותה. אני מתכוון שהסגולה היא שאפילו הוא לא לומד עם השיעור, יש לו בכל זאת חלק בשיעור. אבל אם הוא לומד עם השיעור, אז באמת אשר עין לא ראתה.

הלכה א: ברכות על פירות האילן

דובר 1:

אומר הרמב"ם, הלכות ברכות הפירות. אומר הרמב"ם הלכה, כבר למדנו שיש דין דאורייתא של ברכת המזון, אבל ברכה לפני היא דרבנן, וכמו שכבר אמרנו, תיקנו לכל סוג שונה ברכה, לכל סוג אוכל. אהא, טוב מאוד. אפשר לראות זאת כך שהפרק הראשון הרמב"ם אמר את עיקר כללי הברכות, ועכשיו הוא עובר על כל הפרטים. הוא עבר עד הפרק השישי על פרטי המוציא, עם כניסה לסעודה חלבית וכן הלאה, ועכשיו הוא ממשיך לברכות הבאות של מאכלים אחרים.

אומר הרמב"ם, **כל פירות האילן מברך עליהן בתחלה בורא פרי העץ**, ומודים לקב"ה בשעת האילנות, **ובסוף אומרים בורא נפשות רבות**, שהקב"ה ברא בני אדם, וברא את צרכי האדם, ותענוגי האדם וחסרונות שחסרים להם. ומודים על כל מה שבראת, כל הדברים שהקב"ה ברא, כל האוכל הטוב, **להחיות בהם נפש כל חי**.

אומר הרמב"ם, **חוקי חמשת המינים הכתובים בתורה**, מלבד חמישה מינים של פירות לא עושים את הברכה של בורא נפשות, אלא ברכה אחרת, **והם ענבים ורימונים ותאנים**, ענבים, רימונים, תאנים, **זיתים ותמרים**, זיתים ותמרים. זה מאוד מעניין, כי יש חמישה מתוך שבעת המינים.

על אלה מברכים **ברכה אחת מעין שלוש**, אמנם הברכה בורא פרי העץ היא אותה ברכה, אבל בסוף עושים ברכה אחת מעין שלוש, ברכה ארוכה יותר.

הסבר: מדוע חמשת המינים מקבלים ברכה אחרונה מיוחדת

קודם כל, פשוט מעניין, מדוע לכאורה? כי זה שבעת המינים, ובגלל זה זה העיקר, כל פרי אשר תברך, אבל לא כתוב דווקא הארץ. אבל הם למדו שזו תקנת הארץ, והפירות הם שבח בני הארץ, הם שייכים לארץ ישראל במיוחד. לכאורה בארץ ישראל היו גדלים רק הפירות האלה, לא דברים אחרים וכדומה. וגם כי זה חשוב, יש חמשת המינים, יש גם חמשת מיני דגן. שבעת המינים, חיטה ושעורה, מתחלקים לחמישה, יש שני מיני חיטין ושלושה מיני שעורים, ואחר כך יוצא שיש בעצם עשרה מינים. שבעת המינים שהם עשר, כי על חמישה מהם מברכים ברכת המזון, ועל החמישה האחרים מברכים ברכה אחת מעין שלוש.

אומר לנו הרמב"ם, חמשת המינים שיש להם קשר לארץ ישראל, כי זה בכל זאת העניין לכאורה, שאומרים על הארץ ועל המזון, ולכן צריך לומר אחרת הכתובים בתורה. בברכה אחת מעין שלוש מזכירים בכל זאת את הארץ.

הלכה א (המשך): ברכות על פירות הארץ, ירקות, ומאכלים אחרים

דובר 1:

דובר 2:

לא, זה המשמעות. הוספתי עוד משהו מהאדמה.

דובר 1:

אבל ההלכה, המילה הלכה עובדת כך, באופן כללי, הכל הקב"ה עושה. עכשיו, כשיש לך דבר מיוחד, מדברים עליו באופן פרטי. כך, אפשר לומר אפילו שהכל הוא שהכל. אחר כך, הכל גם מהאדמה, חוץ מבשר וגבינה וכו'. אתה קונה דברים שהם לא סתם נהיה בדברו, אלא הם גם יצאו מהאדמה, יש להם חשיבות מסוימת, אומר הוא, מן האדמה.

שאלה: מדוע בשר לא קיבל ברכה מיוחדת?

דובר 2:

תגיד לי שירקות יותר חשובים מבשר? אני לא מבין את זה. זה מאוד קשה לי. כי הייתי עושה לבשר ברכה מיוחדת, זה בכל זאת דבר שלם בשר, זה בכל זאת דבר חשוב. אני לא יודע מה הפשט, בטח יש גרסאות אחרות איפשהו שכתוב שעושים ברכה מיוחדת על בשר. בורא פרי האדמה הוא יותר כי הקב"ה ברא אותו, אתה לא צריך לעבוד כל כך קשה על זה, זה יוצא הפיקל שהקב"ה מדבר אליו. בשר צריך לעבוד יותר.

דובר 1:

אמת, אבל תבין מה אני אומר, אחר כך חלק מבורא פרי האדמה הופכים להמוציא וחלק מהם הופך להגפן. פחות או יותר הקטגוריות מחליטות איך הם עובדים. אני עדיין חושב, צריך להבין מדוע הבשר לא קיבל ברכה נוספת, זה מוזר לי, אני לא יודע למה.

דובר 2:

בזמנים מסוימים עושים הרבה פעמים. היום אוכלים קינואה, או מה שאתה יכול לומר כל דבר שיש לו חלבון גבוה, אלה מאוד... שואל שאלה, מה קורה כשבתקופה מסוימת מאכלים מסוימים הופכים למלך? האם הם הסתכלו על זה כך לכאורה. כשאתה מדבר על בשר, הוא נושך, אולי היום בני אדם אוכלים יותר ביצים מפעם, יכול להיות. אבל אני אומר, בשר תמיד היה דבר חשוב, אתה לא יכול לומר שלא. כל הקרבנות, ואין שמחה אלא בבשר.

דובר 1:

יכול להיות בגלל זה, שאתה צודק כן, עשו ברכה נוספת. למה בדיוק כמו ההיא זה סט עם בשר, כשרוצים לומר ברכה. זו שאלה טובה, בעל תאוה גדול הוא אוכל ושובע. אם משהו רוצה לבדוק או להגיד לנו איזו סברא על זה, הוא יכול לכתוב בקבוצת ההערות.

דובר 2:

תראה, הבשר לא קיבל על השחיטה, הוא לא קיבל ברכה לעצמו. אני חושב, אולי כי בדרך כלל אוכלים בכל זאת בשר בתוך הסעודה בכל מקרה. רש"י אומר, למדך תורה דרך ארץ, שלא יאכל אדם בשר אלא אם כן יש לו פת. הפת באה עם הבשר, זה בא כמלווה. הבשר מלווה את הפת.

דובר 1:

הגמרא כבר דיברה על זה, זה מוזר.

דין מים – שלא לרבות צמאנו

דובר 1:

הרבי שותה יין, כי הוא אוהב את זה, לא בגלל...לא, שלא. מים שותים כשצמאים, שהגרון צריך מספיק מים. אז עושים שהכל. מה שיש כאן זה כשמישהו שותה מים מסיבה אחרת, למשל הוא רוצה לשטוף את הפה, או שהוא רוצה לבלוע משהו, צריך לעשות ברכה לא לפנייה ולא לאחריה, כי אין לו הנאה מהמים.

אבל על דברים אחרים זה לכאורה פחות שייך, כי מרגישים את הטעם, יש הנאה. אפילו אם משהו שותה חלב כי הוא רוצה לבלוע תרופה, יש לו בכל זאת הנאה מהחלב.

דובר 2:

נכון. למים אין טעם. אז ממילא אם לא לצמא אין טעם.

דין: שתיית מים על פי הוראת רופא

דובר 1:

אני לא יודע, למשל היום יש אנשים ששותים הרבה פעמים מים סתם כי הרופא אמר. אני לא בטוח אם עושים על זה ברכה. מה ההנאה מזה? זה לא... אפשר אולי כן לומר, אבל אפשר לחשוב.

חשבת גם על זה שבגלל זה החסידים שלעולם לא אוכלים מים רגילים, שותים רק ככה, זו בכל זאת תורה שמים זה תאוה. אבל יכול להיות שזה אמיתי לגבי החומרא, חסיד לא יכול סתם מים חס ושלום, אמת? ממילא הוא לא היה יכול לעשות שהכל.

דובר 2:

אם זה היה כך היה הרמב"ם מחשב כמו מים לרבות צמאנו. הוא אומר בשלא לרבות צמאנו לא צריך. כן, אבל הוא לא אומר... אני מתכוון שכשיש דבר כזה כמו בליעת תרופה. מצד שני, הרמב"ם לא מביא את הדוגמה מהגמרא, הוא מביא לך רק ברור את האמת שהוא צריך לבלוע איזה עצם. זה אמת, אפשר לומר לרבות צמאנו, כל אחד יודע מה הוא מתכוון. אבל הרמב"ם לא חישוב את זה בברכה. הוא אומר, יש דבר מוזר למה אדם ישתה לא לרבות צמאנו.

דובר 1:

אוקיי, נראה, הוא תקוע בגרונו. אם משהו, הרופא אומר לו שזה הרבה מים, כמו שהרופא אומר לו אכול הרבה לחם. ממש, הכנס לדיאטה שלך מים, במקום דברים אחרים שותה מים. אפשר לומר כך, ואפשר לומר גם אחרת.

סטייה: בדיחה חסידית על שהכל

דובר 2:

אוקיי. בוא רק נגיד... אוקיי. אתה מכיר את המעשה, חסיד שותה בשביל כל מיני דברים, לפני, עושה כל לחיים, הוא לא יכול לעשות שהכל. שואל שאלה, הוא יכול בכל זאת לשתות מים. מה התשובה? התשובה היא שיהודי שותה, למה הוא עושה שהכל? לא מגיע לו כוס ברנדי?

דובר 1:

אה, טוב מאוד.

הלכה ב: סוחט פירות – מיץ מפירות

דובר 1:

סוחט פירות ויוצא מהן משקין, זה בכל זאת ענף שבנוי על הלכות גדולות של פירות. נלמד מה לוקחים פירות, כשדברים משתנים, כשפירות הופכים, כשפרי הופך מפרי למשהו אחר. **סוחט פירות ויוצא מהן משקין** הוא עשה מיץ. **מברך עליהן בתחילה שהכל**, עושה שהכל. זה לא טוב.

מברך עליהן בתחילה שהכל, עושים שהכל. אגב, לכאורה צריך בכל זאת לעשות העץ. אבל העץ עושים על הפרי. המשקה הוא דבר אחר, אבל על המשקה עושים שהכל. המשקה הוא כמו דברים שאין גידולן מן הארץ, כמו מאכלים אחרים.

לכאורה המילה היא מה שלא...

הלכה ב (המשך): סוחט פירות ומוציא מהן משקין

דובר 1: חלק, הכנס לדיאטה שלך מים, במקום דברים אחרים, שותה מים. אפשר לומר כך, ואפשר לומר גם אחרת.

דובר 2: אוקיי, אני מבין. בוא רק נגיד ש... אוקיי.

סטייה: בדיחה על שהכל

דובר 1: אתה מכיר את המעשה, חסיד שותה בשביל כל מיני... לפני שעושה לחיים, הוא רוצה לעשות שהכל. והוא שואל שאלה, הוא יכול בכל זאת לשתות מים. מה התשובה? התשובה היא, יהודי שותה כי הוא רוצה לעשות שהכל, לא מגיע לו כוס ברנדי.

דובר 2: אה, טוב מאוד.

ההלכה: ברכה על מיץ

דובר 1: סוחט פירות ומוציא מהן משקין, עד כאן הוא בורא פרי העץ. כשלוקחים פירות... כשדברים משתנים, כשפרי הופך מפרי למשהו אחר. **סוחט פירות ומוציא מהן משקין**, הוא עשה מיץ, **מברך עליהן בתחילה שהכל**. עושה שהכל. סוחט, לא טוב השהכל. **מברך עליהן בתחילה שהכל**. עושים שהכל, למרות שלכאורה היינו צריכים לעשות העץ. אבל העץ עושים על הפרי. המשקה הוא דבר אחר, על המשקה עושים שהכל. המשקה הוא כמו דברים שאין גידולן מן הארץ, כמו מאכלים אחרים. לכאורה הפרי הוא מה שלא חשוב. להשביע בהן נפש ישראל.

בקיצור, יש שני פירות שכשמוציאים מהם משקין יש דין אחר. **על היין מברך בתחילה בורא פרי הגפן, ולבסוף ברכה אחת מעין שלש**. היין משתנה למעלותא, הזיתים הופכים חשובים יותר. היין הוא ברכה חדשה וברכה אחת מעין שלש. הענבים, כן.

הלכה: שמן זית

דובר 1: אבל לשמן אין את ההלכה שצריך לעשות רק שהכל שהוא פחות חשוב. אין ברכה חדשה שיהיה יותר חשוב.

דובר 2: אוקיי, שמן בדרך כלל לא שותים שמן.

דובר 1: לא, אני אומר למה לא עשו ברכה חדשה על שמן, כי בדרך כלל לא אוכלים אותו לעצמו כך. אבל שמן הוא גם כמו הקטגוריה של יין, שהוא נשתנה למעלותא. הוא נעשה חשוב. אבל עיקר הזיתים נעשה בשביל שמן. ממילא, כששותים שמן עושים בורא פרי העץ, כי זה עיקר פרי העץ. זה לא כאילו שינו משהו עם משהו. זו התכלית.

חושש בגרונו – שמן עם מים שלוקים

דובר 1: אומר הוא, **אמר רב יהודה אמר שמואל: החושש בגרונו, לא יערענו שמן תחילה**. למה אדם שותה שמן? כי הוא רוצה להרבה להיות, הוא רוצה לעשות סיכה מבפנים על הגרון. **בשותה שמן במים שלוקים וכיוצא בהם**, יש דרך, בדרך כלל שמן על הגרון לא טעים, זה דבר שומני כבד, אבל זה מעורב עם מים שלוקים, עם איזה מרק, נראה מאוחר יותר שמים שלוקים זה סוג של מרק, וכיוצא בהם, כן, ירקות מבושלים, שהוא אוכל את זה.

הנה בשתייתו, היה לו הנאה מהשתייה, הוא כן מצא דרך איך לאכול את השמן בדרך טעימה. **אבל בשותה שמן לבדו**, אבל הוא שותה שמן לבדו, **אשר לא יחוש בגרונו**, שהגרון שלו לא כואב לו, זה בכלל לא הסדר לשותות אז שמן, **בורא עליו שהכל, שאינו נהנה בטעם השמן**, לא היה לו הנאה מטעם השמן. ברכה צריך בכל זאת לעשות, רק על מים צריך רק כשיש הנאה. ברכה צריך עדיין לעשות, אבל לא בורא פרי העץ כי אין הנאה. כך יוצא, כן. פשט לא הנאה מטעם השמן, יש לו הנאה ממהו אחר, לא יודע בדיוק מה אומרים את זה.

דיון: מה משמעות "הנאה" בשמן?

דובר 2: אה, הוא אומר שהפשט הוא, אה, שותה שמן לבדו, הוא שותה רק שמן, אבל אין לו טעם, אין לו הנאה מזה. הנאה משמן יש רק כשהו עוזר למשהו למצב של חושש בגרונו. רק אז זה הסדר לשותה שמן לעצמו. אם זה הסדר, רואים שהאדם שותה כי זה סדר רגיל, הוא עושה אחרת מהמנהג הרגיל של בני אדם. אבל מי שלא, זה למעלה, מי ששותה אשר לא יחוש בגרונו עושה שהכל, זה כי הוא לא נהנה, כי אתה בכל זאת סתם כך לא נהנה, למה אתה עושה את זה? אני לא מבין ממנו כלום.

דובר 1: אבל הרופא הורה לו.

דובר 2: לא, הרופא שהורה זה האדם הקודם.

תרגום לעברית

דובר 1: לא, הרופא ציווה עליו שיהיה לו את זה שמן, לא בשביל גרונו.

דובר 2: מה שזה לא יהיה, מה הפשט? איך זה נקרא טעם? החושש בגרונו פירושו שיש לו איזו הנאה מהטעם?

דובר 1: לא, יש לו כן הנאה, יש לו הנאה ממה שזה עושה לגרונו, איזה טעם, משהו כזה, מה נאמר.

דובר 2: כי השני שאוכל, אוכל גם מאיזו סיבה. למה השני פטור מכלום?

דובר 1: לא, הוא אומר לך כבר חושש בגרונו, והוא עושה זאת באופן שיהיה לזה טעם, בשותה שמן במים שלוקים, זה הדיבור.

דובר 2: כן, אבל אם היה שותה מים שלוקים גם לא היה, כי חושש בגרונו לא היה יכול לעשות ברכה, כי לא היה לו הנאה, זה לא היה בכלל. מתי אדם עושה את כל העניין הזה שהוא מערבב יחד שמן עם כי זה לא דבר נורמלי לעשות.

הלכה ג': פירות או ירקות שדרכם לאוכלן חיים

דובר 1: פירות או ירקות שדרכם לאוכלן חיים, פירות או ירקות שבדרך כלל אוכלים אותם חיים, אם עשו אותם כך שלא יצא מהם **בישולן או שלקן**, בישלו אותם עם מאכלים אחרים, או שלקן בישלו אותם סתם במים חמים, כך נראה לי שהיה הפשט במקומות אחרים, שלקן פירושו בישול סתם, ובישול פירושו בישול עם מרכיבים אחרים. **מברכין עליהם בתחילה שהכל נהיה בדברו**, כי זה לא הפרי, זה השתנה, וזה נעשה פחות חשוב, כי עיקר הפרי אוכלים אותו חי.

ירקות שדרכן לאוכלן שלוקין

דובר 1: אבל ירקות שדרכן לאוכלן שלוקין, ירקות שהסדר הוא לאכול מבושל, **כגון כרוב ולפת**, כמו כרוב ואני לא יודע מה... לפת מה אוכלים לאחרונה, זה גור, אני לא יודע מה... הדברים שאוכלים בדרך כלל מבושלים, דלעת, אני יודע מה, נו?

דובר 2: כן.

דובר 1: זה להיפך, הירק רואים אותו כעיקר הירק מבושל, עדיין לא עושים, זה עדיין לא חוץ למעשה. **אם אכלן חיים, מברכין עליהם בתחילה שהכל**. טוב, זה כמו למשל תפוח אדמה, מישהו אוכל תפוח אדמה חי, אז הוא עושה שהכל, כי תפוח אדמה חי אין לו טעם, מישהו אוכל אותו, זה לא הדרך, זה מה שהוא מתכוון לומר, שזה הדבר.

דברים שדרכם בין חיים בין מבושלים

דובר 1: **ודברים שדרכם לאוכלן בין חיים בין מבושלים, אם אכלן בין חיים בין מבושלים, אפשר תמיד לעשות את הברכה הראויה להם, אם הוא פרי העץ בורא פרי העץ, או פרי האדמה או ירקות בורא פרי האדמה**.

דובר 2: מה פירוש פרי האדמה או ירקות? אני לא יודע מה הרמ"א מתכוון כשהוא אומר פרי האדמה או ירקות.

דובר 1: ירקות זה ירוקים, זה כמו כל הדברים העלים, ופרי האדמה יתכוון עגבניות, מלפפונים.

דובר 2: יכול להיות, כן. ירקות יכול להתכוון כפשוטו הדברים הירוקים, כל הצמחים הירוקים.

דובר 1: זה הגיוני מה שאתה אומר, אין לי ראייה, אבל זה הגיוני.

הלכה ד': מי שלקות – מרק של ירקות

דובר 1: אוקיי, ירקות שדרכן לשולקן, ששלקן, אדם עשה מרק כזה מירקות שהסדר הוא לבשל. עכשיו יש חידוש, קודם דיברנו על אכילת הפירות עצמם בשלקן. אומרים שלא רק זה, אפילו המרק של הירקות, **מהו שיברך עליהם בורא פרי האדמה?** אבל יש אופן שכן, למשל שלפני כן הוא אכן בישול אותם, כדי שיהיה למים, שהמים יקבלו טעם מהמתמרים. אם כן שמע מינה **שלוקות כשלוקות**, המים של הירקות יש להם אותו דין כמו הירקות, שזה מקום חשוב, לא סתם אם שותים אותם ככה, כי המים עצמם אין להם טעם, המים עכשיו קיבלו את הטעם של הירקות, וזה למה מבושלים

דובר 2: לא, לא, לא. הדבש פירושו שבכלל אין שם פרי, זה רק משהו המיץ, המים שיוצאים מהתמר. אבל אתה לוקח את כל התמר, אפילו אתה מוציא חלק, אתה מוציא את הגרעין, אתה לא רוצה לאכול את הזרעים, אבל אתה עושה מזה איזה שימוש, אז לכאורה זה ממתק. פרי עור, דבר כזה, נראה לי ... אתה מתכוון תלוי אם זה עשוי מפירות אמיתיים, היום שזה יכול להיות עשוי מפלסטיק, אני לא יודע מה. אבל התמרים זה לכאורה הפירות ניכר, יש מקומות שממש לא רואים מה זה, וזה מעורב מיותר מפרי אחד, אוקיי, אם זה למעוך אפשר לעשות מפלסטיק, הוא אומר, אני לא יודע מה זה עושה פרי עור אחר ממנו, ואני אומר, אבל מה זה פרי עור שזה אכן עשוי מפירות.

הלכה ה: קנים המתוקים (קנה סוכר) – ברכה על סוכר

דברי הרמב"ם: מחלוקת הגאונים ושיטת הרמב"ם

דובר 1: פרי עור, דבר כזה נראה לי, אני מתכוון שזה תלוי אם זה עשוי מהפרי האמיתי. היום יכול להיות שזה עשוי מפלסטיק, אני לא יודע מה. כאן אצל התמרים לכאורה הפרי ניכר. יש מקומות שזה ממש, לא רואים מה זה, ובמיוחד אם זה מעורב מיותר מפרי אחד.

אוקיי, אם זה מעוך, אפשר לעשות מפלסטיק. אני לא יודע ממה עושים היום פרי עור. אם היה פרי עור שאכן עשוי מפירות, וזה נעשה למיץ ואחר כך זה מתייבש, זה עדיין בעיה. אם אז זה אחרת. אם זה אכן בתהליך, נראה לי שכבר היו מברכים לפי המשקל. כך אני חושב. אפשר לשאול את... אני רואה שהוא מביא שאתה רוצה לומר שהרמב"ם מדבר. לא, הרמב"ם נראה כן, זה לגמרי... הרמב"ם אומר מפורש כן, זה נעשה בצק.

שאתה רוצה לטעון שמדברים רק אם נשאר חתיכה כזו, אני לא יודע, זה לא ברור. זה לא נעשה לפעמים או מה. אוקיי. זה מאוד נוגע, כי השאלה נשאלת על מיצים, על מיצים מסוימים, מיץ תפוזים ואחרים. לא, אבל מיץ תפוזים נשאלת השאלה כי נוטעים אותו לכתחילה למיץ תפוזים. אוקיי, זו עוד שאלה שנראה בשבוע הבא. אבל זו מחלוקת הפוסקים, כי לכאורה ההלכה היא שאף אחד לא עושה עץ על מיץ תפוזים כמו שאני יודע, ולכאורה הסיבה היא כי כל פירות, אפילו זה חתיכה, אבל זה עוד דבר.

אני אגיד לך למה, כי יש חתיכות. אני רוצה את המיץ, אני רוצה שזה יהיה אחרת. כל פרי חוץ מיין ושמן נעשה. כך הכלל. לכאורה אכן לא עושים ברכה על מיץ תפוזים. אתה רוצה לטעון שזה לא היה נעשה... על תמרים גם לא עושים. על מיץ תמרים גם לא עושים ברכה. לא, זה לא. זה שהכל זה שהכל אפילו זה נעשה. אז ברור, כל הפירות האלה נשאר שהכל נעשה שהכל כך לכאורה ההלכה. כן, מדברים על מיץ התפוזים, על ההלכה הבאה. בוא נמשיך. כן, כתוב... לא, ההלכה הבאה לא מדברת על עשיית מיץ. לא כתוב ברור על מיץ. זה סוכר. הרמב"ם, שזה נעשה מלח. כן, צריך ללכת לראות. אני לא רואה שזה נוגע, כי מיץ זה לא אותו דבר כמו מלח. מלח זה דבר אחד, ומיץ זה דבר שני. משקה מפירות זה לא פרי. כך נראה לי ההלכה.

קנים המתוקים, קנים מתוקים. קנים זה איך קוראים לזה היום? מקלות סוכר. קנה סוכר נקרא. קנה סוכר, כן. אבל הרמב"ם מורגם "קנים מתוקים". **ומבשלן במים, מבשלים את המיץ שלהם עד שיתעבה ויעמוד על המלח,** עושים מזה אבקה כזו. וזה סוכר. **כל הגאונים אמרו, אמרו הגאונים שעושים בורא פרי האדמה.** שיעשו בורא פרי האדמה כי... אוקיי, בוא נראה. שיעשו בורא פרי האדמה, ואחרים סברו שעושים בורא פרי העץ, כי זה קנה, וזה גבוה. הם לא היו בטוחים אם הקנה הוא בורא פרי העץ, או שזה כמו צמח קטן, כמו בורא פרי האדמה שגדל על עשבים קטנים, או שזה עץ. על זה הייתה מחלוקת.

וכן אמרו שהמוצץ אלו הקנים, אם מישוה לוקח את הקנים לגמרי והוא מוצץ אותם, הוא לועס אותם, הוא שואב את המתקות, **גם מברכין בורא פרי האדמה.** לכאורה לפי הדעה שאמרה בורא פרי האדמה, כן? זו הדעה שאמרה שזו דרך חלשה יותר של אכילה. אולי על זה עושים אדמה, ועל זה עושים עץ. זה מה שהוא מתכוון.

אותם, אז זה הדין של בורא פרי האדמה. אבל לא בכל אופן, אלא דווקא כשהירק עצמו מתבשל, לא כשזה מים לבד.

הלכה ד' (המשך): דבש תמרים

דובר 1: דבש תמרים מברכין עליו תחילה שהכל. לא כמו... אין לזה דין כמו דבש שלמדנו.

דובר 2: סליחה, דבש תמרים זה עניין. הם למדו על יין והם למדו על שמן. למה לא תהיה ברכה נוספת שנתנה למעליותא על דבש? זה דבש.

דובר 1: טוב מאוד. זה לא עוזר, לא עושים ברכה שנתנה למעליותא על דבש. יש משהו שאתה לא עושה, אני לא יכול לעזור לך. דבש זה גם מאוד חשוב... אולי לא ברמה של יין ושמן, אבל על כל פנים, דבש תמרים זה לא... כי התמרים אוכלים אותם עצמם, ומאחר שאוכלים את התמרים עצמם, וזה אוכלים באופן של דבש תמרים, אז זה פחות חשוב. זה דאונגרייז, כי אוכלים את התמרים עצמם. דבש התמרים זה כמו כל שאר מי פירות שעושים שהכל.

דובר 2: אבל יש כן איזה סוג כמו דבש תמרים או רוטב תמרים, אני לא יודע מה עושים כן היום, כן?

תמרים שמיעכן בידו

דובר 1: אבל תמרים שמיעכן בידו, אבל תמרים שעדיין מעכו ביד והוציא גרעיניו שלהן ועשאן כמו עיסה, שעושים על זה בורא פרי העץ **וברכה אחרונה מעין שלש,** כי זה לא נקרא דבש, כי זה רק אכן יותר דבשי קצת, כי הוא מעך אותם בידיו, ממילא זה נעשה מאוד רך, הדבש שלהם יצא, ואתה מרגיש את הדבש, אבל אתה עדיין אוכל את כל התמר. אז אתה עושה בורא פרי העץ ואתה אומר ברכה אחרונה מעין שלש.

דובר 2: נכון, דבש זה כשלוקחים רק כמו... לא שמורחים את כל התמר, אלא משהו כמו הרוטב שלו.

דובר 1: אוקיי.

דיון: יישומים מודרניים – פרי עור וממתקים

דובר 2: אבל כאן מתבלבלים הרבה, למשל עושים סוגי ממתקים עם דברים מפירות. ההבדל בין תמרים שמיעכן ביד או משהו שעושים שינויים אחרים שזה יהפוך ל... שמה? למשל הדברים המיובשים שעושים מנגו מיובשת. לכאורה עושים עץ.

דובר 1: כאן זה תמרים שמיעכן ביד. הדגש כאן על המילה "ביד". שם כשמשמשים במכונה רואים יותר לא את התמרים. כאן נכנסת המילה מתי רואים כן או מתי לא רואים את הפרי. כי זה נוגע הרבה להרבה אוכל. אתה יודע, עוגת אורז, דברים שמבשלים, או...

דובר 2: אבל עוגת אורז זה אורז, אני לא מדבר אליו.

דובר 1: או מה שזה לא יהיה, פרי. אני רוצה לומר פרי עור למשל. נו, לכאורה צריך לעשות עץ, אני לא רואה למה לא.

דובר 2: כי הוא אמר "שמיעכן בידו" זה בורא פרי, כי אתה אוכל עדיין את התמר. זה עדיין אותו דבר. מה זה פרי עור? לקחו חתיכת בשר?

דובר 1: הדגש כאן על המילה "שמיעכן בידו". זה לא שינוי גדול... אם אדם לקח בננה, אם עשו ממנה שזה נעשה כזה... זה כמו שעומדים למעוך לילד שזה נעשה לעיסה כזו, אז גם... הוא אומר שכבר אין לזה תורת הפרי.

דובר 2: אני לא יודע, אני לא מסכים. נראה לי מההלכה... אני לא יודע, אני לא רואה... לא ראיתי את היד. היד אולי בגלל שמשמשים במכונה. זה איסור בכלל ההבדל. הייתי חושב לומר ההלכה מהסיבה. איך הוא אומר שם? הוא אומר "לפיכך דבש", הוא לא אומר "לפיכך תמרים". נאמר ככה, ההלכה היא "לפיכך דבש".

דובר 1: מה המסקנה? אז זה אומר, שמעכים אותם ביחד?

דובר 2: הדבש.

דובר 1: המסקנה היא מה? שאתה אוכל כן פרי עור. אתה אוכל תמרים שמיעכן ביד, אתה אוכל כן פרי עור.

מילא, הסוכר הוא הפרי, זה הפרי מדברים תמיד, מה התכלית של העץ? מה האנשים מצאו? רואים אחר כך סילאן, למה הדבר, זה הפירות. הוא אומר, החתיכות האלה שאפשר מזה לעשות מלח, זה הפירות. כך אומר הטור, כך צריך לומר, מילא צריך לעשות בורא פרי האדמה או בורא פרי העץ.

תרגום לעברית

אומר הכסף משנה על כך: "ואני אומר", שאפשר לראות שהטור לא חי במקום שבו נוטעים קני סוכר. כי אני יודע שבמקומות שבהם מוכרים, מוכרים גם אלפונר שבו הקנים עצמם ראויים ללקק ולמצוץ. אם כן יש דרך לאכול את הקנים עצמם, כמו דבש תמרים שאוכלים את התמר עצמו, אם כן הדבש... כך עונה הכסף משנה לרמב"ם.

שתי דרכים בלימוד הרמב"ם

מעניין מאוד. פשוט הוא כך, אני מתכוון שהדרך הרגילה ללמוד את הרמב"ם היא מה שיוסף חולק עמי. הדרך הרגילה ללמוד את הרמב"ם היא שהרמב"ם לא אומר כלום על מה ההלכה של המוצץ את הקנים, הוא לא אומר. אני יכול לומר שהוא סובר שבעצם כשמוצצים את הקנים עושים כן אדמה, כמו שאתה אומר אפילו מה... הוא אמר כך.

מה שהוא אומר הוא שה... עיקר טענתו היא שה מים עם אבק או מה שלא יהיה שאריות הסוכר שיוצאות, בוודאי חלש יותר מדבש תמרים, שבו רש"י לא טוען יותר, זו טענתו. דבש תמרים הוא בסך הכל חלק מהתמר, מאחר שזה לא רק פסולת, אלא משהו שנמשך החוצה, לא עושים שהכל, עושים העץ. כל שכן הדבש שהוא לגמרי משונה. הוא בכלל לא נכנס, הרמב"ם בכלל לא נכנס לחקירה הזו של למה זה נעשה. הרמב"ם בכלל לא מדבר על השאלה הזו, הרמב"ם מדבר רק על שאלה אחת: האם זה פרי או שזה דבר הנעשה מהפירות שדומה לדבש תמרים או לסחיטה?

דיון: איך ללמוד "ואני אומר"

דובר 2: הרמב"ם לא סובר כך. אבל הרמב"ם אומר: "וכן אמרים", ואחר כך אומר: "ואני אומר". אבל כמו שאתה אומר היה צריך לסיים את ה... הוא היה צריך לומר "קצו של דבר" כך וכך, "ואני אומר". נו, היה צריך לומר "והמוצץ אותם קנים בורא פרי האדמה". אז אני לא מסכים.

דובר 1: ואני לא מסכים עם הבית יוסף. הבית יוסף הקדוש, וכל אשר בשם יוסף יכונה, הוא אומר פשוט טוב מאוד, והוא צודק, אבל הטעם שהבית יוסף מביא מהרמב"ם שהקנה מתוקה, והיא ראוייה לאכילה, ולכן הסוכר הוא עיקר הפרי ממנה, אני אחלוך, כי אני לא סומך על דרך הבית יוסף בלימוד הרמב"ם. לבית יוסף יש מנהג להכניס דברים לתוך הפוסקים, והוא מכניס לתוך הרמב"ם.

אבל צריך ללמוד את הרמב"ם, ולהקשיב. אבל כאן, על זה, תתפוס, מסתדר הבית יוסף שהוא יפה מאוד ברמב"ם.

דובר 2: לא, זה לא מסתדר, כי הרמב"ם לא אומר, הוא בכלל לא אומר שזה הטיעון. הוא אומר שזה הטיעון, והחלק השני על מה שהאונים חולקים, מה ההבדל של המקל שלי, לא נכנס ברמב"ם. הרמב"ם חושב רק על דבר אחד: האם זה שונה מהדבר, האם זה לא שונה? ועל זה הוא אומר, אחד אומר פרי, הוא לא סובר שהקנים אינם פרי. קנה היא קנה. למה לא לעשות אדמה? מה לא הייתה הלכה שלא עושים אדמה על עשב? כתובה הלכה כזו? מי אמר לך הלכה כזו? אבל לאכול עץ שיש בו אולי טעם, עושים גם אדמה שהיא...

דובר 1: לא, לא, אוקיי, נראה בקרוב.

בקרוב תראה עוד דברים. נראה עוד דברים. לא, לא, רק גילינו שהקנה הזו יש בה איזו מתיקות, ושתי דרכים איך להשיג את המתיקות. או שאתה צריך ל... הקשב, הקשב. הרמב"ם לא אומר זאת. הרמב"ם אומר שכשהוא אומר "אין זה פרי", הוא לא מתכוון למוצץ, הוא מתכוון לדבש. האם משהו סבר שהסוכר הוא פרי? כן, הגאונים. הוא עושה דימוי לזה. למה יש דימוי? מה הפרי? האדמה. השאלה היא, האם הסוכר עדיין פרי האדמה, או שזה כבר דבר חדש? אומר הרמב"ם, אני סובר ש"מכלל חומר" שאתה עושה הוא דבר חדש, זה דבר אחר, וממילא זה לא פרי. על זה הוא מדבר, הוא מביא ראיה

על כל פנים, ההסכמה של הגאונים, הסכמת הגאונים הייתה שזה פרי. השאלה היא רק אם זה עץ או אדמה, אבל כולם מניחים שזה פרי.

קושיה: למה זה דומה למי שלקות?

אבל למה זה דומה למי שלקות כך? זה כמו... אה, כך אתה זוכר את המחלוקת שהייתה לנו לפני רגע, מה יותר גרוע, כשזה אוכל או רעב. אבל כאן נראה, זה כמו מי שלקות, שמבשלים אותם במים, כמו ירק או פרי שמבשלים. מה אז, אם זה נעשה בשביל זה, ההלכה היא שעושים על זה אכן.

דיון: ההבדל בין שלקות וסחיטה

דובר 2: מה ההבדל שלקות וסחיטה? בוא נשאל כבר כך את הקושיה. מה ההבדל של שלקות עם סחיטה? זה לא אותו דבר?

דובר 1: אני לא יודע. ההבדל הוא רק מה הדרך. הדרך היא לשלוק ירקות מסוימים, וזה לא הדרך לסחוט פירות מסוימים. אם זה היום כן הדרך, אז זה כן. יכול להיות, אני לא יודע. איני יודע.

שיטת הרמב"ם: "ואני אומר"

אומר הרמב"ם, **ואני אומר**, בוא נראה מה הרמב"ם אומר. הרמב"ם אומר כך, הרמב"ם חולק. **הרמב"ם אומר שזה כשאר פירות, ואין מברכין עליו אלא שהכל.** זה פשוט שלקנה יש טעם. צריך שלום עליך, צריך להיות היום גם דברים כאלה, למשל קינמון זה גם קנה שיש לו טעם.

דובר 2: לא, לא, לא, הרמב"ם לא אומר כך. לא, לא, זה לא מה שהרמב"ם אומר. הרמב"ם לא אומר ששאר פירות זה הקנים. לא, לא, הוא אומר שני דברים. קודם שזה לא פרי, הקנים זה לא פרי, ממילא צריך לעשות שהכל. ואחר כך הוא אומר, על הסוכר שלהם יש עוד סיבה, **לא יהיה דבש קנים שנשתנה על ידי האור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה אלא על ידי שהכל.** הרמב"ם סובר שגם אם המוצץ, קודם **ואני אומר שאינו פרי**, אפילו המוצץ צריך לכאורה לעשות שהכל, ועל הסוכר בטח, הסוכר הוא תוהה עוד יותר למה יאמרו שיעשו עליו בורא פרי העץ או אדמה. הרי יש דין שאפילו דבש תמרים שלא צריך את כל התהליך, לוקחים למעוך ויוצא דבש, ובכל זאת זה כבר לא נקרא הפרי עצמו, אז למה יאמרו שזה נקרא הפרי עצמו?

דובר 1: אה, אוקיי, אתה אומר שלמה זה יוצא? אם לכתחילה אפילו הפרי עצמו כשמוצץ לא עושים אדמה, אז מכוח קל וחומר.

דובר 2: כן, אבל על שני הדברים הוא יותר בטוח. כך אני לומד את יסוד משנה. אבל לא הייתי לומד כך, הייתי אומר...

אפילו אנן מודים, הוא אומר, אפילו אם הייתי מודה.

דובר 1: כן, אני יודע. הייתי מתרגם כך, הייתי מתרגם שהרמב"ם אומר כך, שהמים, המלח, הסוכר, זה לא פרי, וממילא על זה הוא אומר, **לא יהיה דבש הקנים גדול מדבש תמרים.** אני לא רואה שהוא אומר נוסף על המחלוקת. צריך לתרגם את הלשון שלו, המשפט שלו לא...

קושיה: למה זה דומה לשלקות?

למה הרמב"ם כן הבין מאי שלקות? למה זה יהיה דומה למאי שלקות?

עכשיו הוא שואל את הקושיה, שואל את הקושיה לא על הרמב"ם, הוא שואל את הקושיה על הגמרא של דבש תמרים. למה דבש תמרים? דבש תמרים אני עוד יכול להבין, כי הוא אוכל עדיין את התמרים. אותם משלוקות, זו הדרך שאוכלים את רסק התפוחים דרך הבישול.

דובר 2: אתה מתכוון לומר, אתה גם לא אוכל את הקנה אחרי הסחיטה? אה, סוחטים, לא יודעים איך הולך הקנים, קודם מבשלים אותם ואחר כך איך העבודה איך.

תירוץ הטור ותשובת הכסף משנה

סתם חתיכה יפה, הכסף משנה מביא את הטור, שהטור אומר, אני יכול לענות לגאונים כך, שהדבש אוכלים את התמרים עצמם, אז אם אתה אוכל את הדבש ותמרים תעשה שהכל, אבל הסוכר, כל התכלית של עשיית הקנים היא לעשות סוכר.

העץ, והשני הוא דבר צדדי כזה, הוא לא נכנס. צריך לדעת למה על הקור עושים שהכל ועל זה עושים אדמה. זו רמה קטנה יותר.

הלכה ז': פלפלין והזנגביל "הפלפלין והזנגביל, פלפל וזנגביל."

מה זה זנגביל? זנגביל זה קינמון או... אני לא יודע. זנגביל... האם לא זנגביל... האם לא זנגביל... ג'ינג'ר. אהא, כך אומר גוגל. שמים את זה בחרוסת, כן.

אז כך, "בזמן שהן רטיבין", כשזה טרי, כשזה הפרי עצמו, "מברכין עליהן תחלה בורא פרי האדמה". אבל "יבשים", פלפל מיובש, "אין טעוניה ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם", כי הם כבר לא נקראים מאכל, הם מקבלים קטגוריה חדשה של תבלין. ואוכלים, זה לא ממש, זה לפעמים, זה משהו ששמים אפילו לא לפעמים. לרמב"ם יש, לפעמים זה עוד... אף אחד לא אוכל את המיובש... שמים חתיכות בסיר לתת טעם בסיר, וזה לא נקרא אכילה. אכילה לא כתוב שם.

כן, הרמב"ם הולך להגיד אחר כך שמי שאוכל אוכל שאינו ראוי לאכילה הוא בריה משונה. וכן אוכלים שאינם ראויים לאכילה, ומשקים שאינם ראויים לשתייה, אינו מברך לא לפנייהם ולא לאחריהם. כן, תמיד הענין לא מתכוון כמו שאנשים חושבים שכל אדם יכול לעשות לעצמו מה העולם הוא. העולם סובר שזה לא ראוי לאכילה, אתה מטורף, אתה בריה משונה. כל ההלכות בנויות על זה שיש דבר כזה שאתה בריה משונה. היום אומרים שאתה ייחודי, אתה אינדיבידואל. לא, זה לא האינדיבידואל.

קושיית רבינו יונה: למה לא בורא פרי העץ?

רבינו יונה שואל למה עושים על פלפלין, שהוא הרטיב, בורא פרי האדמה, למה לא לעשות בורא פרי העץ, כי פלפלין הוא חלק מהעץ, או חלק מהעלה, חלק מ... פלפלין הוא... פלפלין הוא... נו, צריך לעשות, צריך לעשות, אומר הוא, בורא פרי העץ, כי זה חלק מעץ.

אומר הוא, עונה רבינו יונה, הסיבה שהוא חושב שצריך לעשות בורא פרי האדמה היא כי זה לא כל כך חזק כמו חלק מהעץ, כי הוא אומר שהעץ של הפלפלין יש לו גם טעם של פלפלין. מה אנחנו מוצאים? פלפלין זה פלפל, אם אתה אוכל הרבה פלפל...

הוא שואל כך, פלפלין הוא עץ מאכל, ויש עליו ערלה, אז למה לא לעשות בורא פרי העץ? בואו נסתכל בהלכות ערלה. אומר הוא כך, כיון דטעם עצו ופריו שווה, אפשר גם להוריד את זה, מה רואים שהעץ שממנו הוא סבר פלפלין, אפשר גם לחתוך חתיכה מהעץ של העץ ולאכול. ממילא נעשה טעם עצו ופריו שווה, והפירות הם כמו בורא פרי האדמה, כי אפשר לעשות פלפל גם מהעץ עצמו, אז העץ הוא פרי האדמה, וכל מה שגדל בוזה, זה אומר שהפירות לא מיוחדים לעצמם.

שואל הוא עכשיו קושיה אחרת, הרי יש אתרוג שצריך לעשות בורא פרי העץ כי זה טעם עצו ופריו שווה. אומר הוא, לא, אתרוג ברור מאוד שכאן יש פרי וכאן יש עץ. אבל יש עצים, אומר הוא, שלא כל כך ברור מה הפרי ומה העץ. כמו קינמון או דברים אחרים שהעץ עצמו יש לו טעם.

דיון: מה זה פלפלין?

דובר 1: אני חושש שצריך לדעת מה הוא מתכוון פלפלין, כי אנחנו שמתרגמים פלפלין לפלפל, פלפל אינו עץ, זה אדמה, זה כמו מין ירק שגדל על גפן. זה לא עץ.

דובר 2: כן, יש לך כל מיני סוגי פלפל, שחור, אדום, אני לא יודע, זה לא עץ. אני מתכוון שזה גפן.

דובר 1: הוא מביא ראייה מערלה, צריך להסתכל בערוך ערך אל"ף, מה כתוב שם.

דובר 2: לא, אבל מה זה? זה יותר מירק?

דובר 1: לא, זה גפן. אתה יודע מה זה אומר גפן? שיח בערך. נו, בקיצור, זה לא עץ. שיח הוא פרי האדמה. זה גדל למעלה וכדומה, לכאורה זה אדמה. אם

על זה עצמו. זה לא הגיוני שמישהו יאמר שני דברים במשפט אחד. הוא אומר, "אני אומר כך, וראיה יש לי", ובא התוספות ואומר לא, הוא לא אומר "אני אומר כך", הוא מתכוון לדבר אחד, וכשהוא אומר "ראיה יש לי", מתכוון לדבר שני. זה מרופס איגרא. אי אפשר ללמוד כך משפט. אדם מדבר כך? לא כך מדברים אנשים, וגם הרמב"ם לא מדבר כך. זה לא הגיוני.

סיכום: מה סובר הרמב"ם?

דובר 2: מה סובר הרמב"ם לגבי קנים?

דובר 1: אני לא יודע מה הוא סובר. אני יודע שהוא סובר שזה לא פרי, הדבש, הסוכר שיוצא. האם זו הדעה, עוד הדעה?

דובר 2: שמעתי מה שאמרת, אבל החלק "קין אמרי" ו"אף על פי" לא מסתדר. זה בוודאי לא מסתדר. מה שהרבה יותר גרוע הוא שאדם יאמר משפט...
משפט...

הערה מתודולוגית: איך לומדים רמב"ם

כשהוא אמר קודם התכוון למשהו אחר, והראיה היא על טענה שנייה בכלל. זה לא הגיוני בכלל.

ואסור ללמוד תחילה את הכסף משנה ואחר כך את הרמב"ם, כי אחר כך חושבים שהרמב"ם התכוון למה שהכסף משנה התכוון. צריך תחילה ללמוד מה כתוב, ואחר כך לראות אם זה מסתדר, ולפרש פשוט. וכך אנחנו לומדים גם מפרשים אחרים שאינם הכסף משנה, וזה גם לא המחיצה הראשונה.

הלכה ו': קור – ראש הדקל

אומר הרמב"ם הלאה: "הקור, והוא ראש הדקל שאינו כעץ לבן, ומבשלים אותו בתחלה שהקור אינו פרי, והראיה שהוא דומה לקורות".

הרמב"ם אומר מה שהוא מתכוון, לא צריך לצעוק ולכפות דברים שהוא לא אומר, כי הוא אומר מה שהוא מתכוון. אני כבר צועק עליך, אבל בדרך כלל בהלכה... תחשוב שאני ישן, אבל לא אצעק.

קפריסין של צלף

"קפריסין של צלף".

צלף הוא משהו כמו חידה בדורות שאנחנו פוגשים מעט, אבל בחז"ל זה חשוב מאוד. מה זה צלף? בכמה משניות בזרעים, מה זה? נו, אתה יודע מה זה? סאר ווערשטעל, אני לא יודע. זה איזה מסריח... אוקיי.

"ומבשלין אותו לבדו תחלה, מפני שאינו פרי, אלא אביונות של צלף הן הן הפרי, שהן כצורת תמרים דקים קטנים, ואוכלים אותן בפרי וכו'".

הצלף הוא צמח שנוי במחלוקת, שיש אנשים שמוצאים טעם בחלקים אחרים ממנו, וזה נקרא הקפריסין. על זה פוסק הרמב"ם, שהפרי האמיתי ממנו, אצל המבינים, הוא האביונות שהם כמו תמרים קטנים, ועל זה עושים בורא פרי העץ.

ההבדל בין צלף ודקל

יכול להיות שהפשט הוא ש... אוקיי, נראה פלפל וזנגביל למשל. יש דברים כמו קינמון. קינמון חותכים חתיכות מהעץ עצמו. לעץ יש כמו טעם עצו ופריו שווה, לעץ יש טעם, לעץ יש... כמו הקנים וסוכר, זנגביל וסוכר. על זה עושים כן ברכה.

הבעיה של הצלף והדקל היא רק שיש להם פירות. לדקל יש פירות, יש להם עוד תמרים. לצלף... כן, טוב מאוד, אני מבין, אני מבין, אבל לדקל יש גם פירות רגילים. לא ה... לא נוטעים את העץ בשביל זה. אני יודע מה זה קור. זה ה... קונים את זה בחנות. אני כבר יודע מה אתה אומר, הרשימה.

אותו דבר הצלף. יש את הקפריסין שאינו פרי, אבל יש רגיל... אתה יכול לראות את התמונה. זה פרח כזה, וגם גדל, כמו שהרמב"ם אומר, תמרים כאלה, אנשים אוכלים את זה. מעולם לא אכלתי את זה, אני לא יודע. זה נקרא עוד באנגלית קפריס בערך. קפאריס כתוב כאן, מלטינית, אני לא יודע מה.

ואז עושים על זה העץ, כי אתה רואה שהרמב"ם שם כאן שני דברים בהלכה אחת. יש שני עצים כאלה שיש להם שני מוצרים. אחד מהם הוא הפרי של

שאיבד את מראהו, "נובלות שאין בהן פגם"...

הלכה ח' (המשך): זכרים שעושים עליהם שהכל – רשימה מהגמרא ברכות

דובר 1:

תרגום לעברית

מדברים על גמרא בברכות שמדברת על פלפלין, ועל זה מדברים כאן. זה כתוב מיד אחרי הכפרס. אז זה באמת היה עץ.

כך אומר האדם. אבל מה שאנחנו קוראים היום פלפלין, זה פלפל, זה בכלל לא עץ. כך אומרים רבני זמנינו.

עוד כתוב בגמרא: **הפת שעפשה, ויין שהקרים, ותבשיל שעבר צורתו, והנובלות שהן פגין, והשכר, והחומץ, והגובאי, והמלח, והכמהין והפטירות** – על כולן מברך תחילה שהכל נהיה בדברו.

על כל אלה עושים שהכל.

פשוט: לחם שנעשה קלוקל

זה אומר כך: על פת עושים המוציא, אבל ברגע שנעשה עיפוש, אפילו משתמשים בו עדיין, עושים קוגל חביתה, מה שרוצים, עדיין נותנים שם "פת שעפשה", לחם שכבר לא בתורת לחם, אבל עכשיו אוכלים אותו עדיין, זה שהכל, כי החשיבות של לחם כבר איבד. אותו דבר עם יין וחומץ ושכר. כלומר, לא עושים עליו יותר שהכל, או בעצם היה צריך לעשות המוציא או מזונות, לא עושים יותר המוציא מזונות, כי זה כבר נעשה קלוקל, כבר איבד את ה...
חידוש: מלח ופטירות – מינרלים ופטירות

ואחר כך הוא אומר חידוש, על מה עושים על גובאי, על חסה, ומה עושים על מלח. למה צריך לעשות על זה בורא פרי האדמה? זה מינרל. זה דבר מעניין. כן, מלח הוא מינרל, אבל רואים כאן שכאשר אחד מוציא דרך לאכול מינרל, צריך לעשות שהכל. זה לא בא מבורא פרי האדמה. אדמה היא מהאדמה. בורא פרי האדמה הוא דברים שגדלים מהאדמה, לא דברים מתיים.

והכמהין והפטירות, גם, כמהין ופטירות זה לא גידולו מן הארץ. זה בא מתחת לאדמה, אבל אין לזה שורשים. זה פטרייה. יש את המיצליום, שהשורשים שלו כן נמצאים שם תחת האדמה, אבל זה לא צמח. זה יכול לגדול באוויר על הקיר גם.

דובר 2:

לא, אבל איך הם גדלים יש בקיר כאלה...

דובר 1:

אין לזה שורשים. זה אחרת, זה פטרייה. זה לא צמח. אבל על כל אלה עושים שהכל נהיה בדברו. שהכל נהיה בדברו הוא הכלל של כל המאכלים, כל מה שאין לו ברכה מיוחדת.

ברכה אחרונה של שהכל – בורא נפשות

אומר הרמב"ם, מה הברכה האחרונה של שהכל? אז חוץ ממברך שהכל, מברך אחריו **בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת**. הוא אומר, הקב"ה ברא בני אדם והוא גם ברא את התאוות שלהם, כמו שאנחנו אומרים "וחסרונן", או נפשות עצמן פירושו רצונות. והקב"ה ברא את כל הדברים למלא את כל הרצונות, **להחיות בהם נפש כל חי**.

שאלה: למה "להחיות בהם נפש כל חי"?

אוקיי, אני צריך לחשוב. למה דווקא זה אומרים "להחיות בהם נפש כל חי"? לא יודע. כאילו, כל הדברים טעונים ברכה לאחריהם. כל דבר אם אוכלים שיעור צריך ברכה לאחריהם, טעונים ברכה לפניהם. זה פשוט. אני כבר יודע מה השורה אומרת. ומה מחדש "להוסיף מה"? אפילו נכלי מים? מה הוא דבר שאנחנו יודעים שצריך ברכה לפניהם וצריך ברכה לאחריהם?

הבדל בנוסח: רמב"ם והמנהג שלנו

כשאתה אוכל פלפל, איזו ברכה אתה עושה? אדמה, נכון? אני יכול רק אחד על זה.

דובר 2: הפלפל הרגיל ופלפל חריף זה אותו דבר, סוג אחר.

דובר 1: אה, אני לא יודע. אולי זה עץ. זה גדל בדרך דומה, זה אולי סוג אחר. יכול להיות שהרמב"ם התכוון, אולי פלפלין במשנה... בקיצור, צריך לדעת אם התכוונת לאותו דבר. אולי הוא מתכוון לצמח אחר.

דיון: קינמון והברכה על עץ

דובר 2: אבל זה מעניין מאוד שאם משהו אוכל קינמון, לא אוכלים בדרך כלל קינמון, התשובה שלך היא שזה סתם תבלין כזה. אבל אם משהו למשל אוכל קינמון, השאלה היא שצריך לעשות בורא פרי העץ, כי הוא אוכל חתיכה מעץ. ראית פעם איך עושים קינמון? חותכים חתיכות מהעץ, ולעץ יש טעם.

דובר 1: אבל אני לא רואה, לא מצאתי את ההלכה. אתה חידשת הלכה, שאתה מניח שיש הלכה כזו. אני לא רואה ברמב"ם, לא מצאתי הלכה כזו, שאם אוכלים את העץ... כשאתה אוכל חתיכה מהעץ, זה בורא פרי העץ. פרי העץ מתכוון למה שגדל על עץ. העץ עצמו הוא פרי האדמה.

שמעתי מין דבר כזה, אני לא יודע, אני לא עמוד גדול. אני יודע רק מה כתוב בשתי ההלכות ברמב"ם. והרמב"ם היה צריך לומר שיש עץ כזה שיש לו שני פירות.

ראיתי שהכסף משנה למד לגבי הקונרס, אבל זה ארוך. אבל הרמב"ם כתב לאנשים... זה לא הגיוני להמציא דבר חדש. הרמב"ם כתב לאנשים שלא יודעים, לכאורה הוא כתב לאנשים שהולכים ללמוד רק רמב"ם. אז זה ההיתר שלי ללמוד רק רמב"ם.

וברמב"ם מצאנו, כן, כמו שאתה אומר בקור, בדברים, מצאנו שיש עץ שפרי העץ לא אומר רק פרי מעץ, זה העץ עצמו. מוצר, זה מה שהעץ מוציא.

דובר 2: אם... זה הגבר שפילקל נמצא שם על אני לא יודע למה יש את זה עבד, צריך הוא לאכול את זה לא יודע למה קפרות של עץ, למה לעשות בורא פרי האדמה כי זה אינו פרי? למה זה בורא פרי האדמה? למה לא בורא פרי האדמה? למה לא בורא פרי האדמה? למה לא בורא פרי האדמה! למה ראש הדקל ואומרים על צלף זה לא פרי מה השקל, זה לא מאכל זה מעט, אז יש חילוק, יודע מה ההבדל.

דובר 1: קור, מה אוכלים שם, אוכלים חתיכה מהעץ?

דובר 2: אוקיי, שאלה טובה כשאוכלים, זה לא מוזכר שפלפל יש בו ערלה, דרך ארגב.

דובר 1: אני כבר יודע מה רבינו מנוח התכוון, אבל אני רואה שהרמב"ם של היום אומרים שרוב הרבנים סוברים שפלפל אין בו ערלה. זה אומר פלפל, מה שאנחנו קוראים פלפל.

דובר 2: מה אומר רבינו מנוח, אני שומע. צריך לבדוק את המראה מקום רבינו מנוח.

דובר 1: לא. אני רק מסתכל, מה כתוב על פלפל, לא ברור ש... זה בטח הלכה אחרת. הם אומרים... אה, הם אומרים. אה, הגמרא אומרת הגמרא ברכות. אז, הם אומרים שהחברה שאנחנו מדברים לא אותו דבר. פלפל של הגמרא הוא משהו אחר, וזה כהבום. דבר אחר לגמרי. אנחנו לא מדברים על זה.

אז, ר' מנוח, אני יודע מה הרמלוים מדבר, ממנו. מה שכאן מבין. אז ר' מנוח צודק. אם מדברים על הפלפל של הגמרא... מדברים על הגמרא ברכות שמדברת על פלפלין. ועל זה מדבר הרמב"ם. כתוב מיד אחרי הפרק. הענין הוא באמת עץ. כך אומר האדם, אבל מה שאנחנו קוראים היום פלפלין, זה פלפלים, בכלל לא עץ. כך אומרים רבני הזמן. הלאה כבר.

הלכה ח': פת שיבשה, יין שהקרים, תבשיל שנתעבה

אומר הרמב"ם הלאה: "הפת שיבשה", לחם שהתקלקל, "ויין שהקרים", יין שגם התקלקל, "ותבשיל שנתעפש", תבשיל שהתקלקל,

אבל צריך להיות מדויק, אם יש לזה דין יין זה באמת טוב מאוד. אם יש לזה דין יין, אז אז עד שלושה רבעים מיץ ענבים. אם הוא כבר השתמש בהיתר שרק אחד יכול להשתמש בזה.

כך אומרים אולי בדיחה, בא אחד לרב, לרב הבריטי, לאחד שאמר שהוא יכול ליצוק מים. אומר הוא, "אבל אני לא מתכוון לענבים, אני מתכוון למיץ, כל מיץ, יש לי עכשיו מיץ, אני רוצה לעשות יין, אין לי יין, אני עושה מיץ." אה, אמת, אז לכאורה אמת, עד שלושה רבעים מים.

שאלה: האם הולכים אחר טעם במשקאות אחרים

אבל אני, אה, אני מתכוון כן, יכול להיות שיש מיני הלכות אחרות. השאלה כאן היא מה נקרא יין. אבל כשאדם מערבב סתם שני מינים, זו הלכה נוספת, כשאדם מערבב סתם שני מינים, האם הולכים אחר הטעם. אם אחד מערבב מים עם מיץ, המיץ יותר דומיננטי, הוא ירגיש שהוא שותה מיץ, לא שהוא שותה מים שאין להם טעם.

דובר 2:

אבל בסך הכל, זו הלכת יין מזוג. זו באמת הלכת יין מזוג, של ההיתר של יין מזוג. יין מזוג אומר, אני לא רוצה לשתות יין כל כך חזק, אני רוצה לעשות אותו חלש יותר, שם אני מים. יש יחס מסוים שנקרא עדיין יין, ויחס מסוים...

אתה אומר שאי אפשר ללמוד מכאן, כי כאן מדובר שזה בקושי יין, זה רק השמרים, ואחר כך זה עדיין יין.

דובר 1:

אני אומר, הוא לוקח משהו יין, יש לי נקודה.

השאלה על ערבוב מיץ ענבים עם סודה, לכאורה לא נוכל ללמוד מכאן, כמו שאתה אומר, כי כאן יש דין של מה נקרא יין מזוג. אבל פעמים אחרות יש שאלה של מה העיקר של המשקה, אולי הולכים אחר הטעם. כשאדם מערבב סתם שני משקאות, זו שאלה נוספת, באמת יש מקרה כמו שמואל ורב, כי כל המשקאות האחרים זה ממילא שהכל.

שאלה: אם אחד עושה בורא פרי העץ על מיץ תפוזים

אבל נאמר, אם אחד עושה בורא פרי העץ על מיץ תפוזים, כי נוטעים את זה בשביל תפוז, לא משנה, אף אחד לא עושה, והוא מערבב את זה עם מים, אני אומר, אם אחד פוסק כך, והוא מערבב את זה עם מים, האם גם יגידו שילכו עם אותו יחס, שכל משקה יש דבר כמו מזוג? או יגידו שהולכים אחר הטעם?

דובר 2:

ליין יש כאן דין שיש דרך שאנשים שותים יין, ורק בגלל זה אפשר לעשות בורא פרי הגפן. בדיוק, אתה רואה שלא, זה לא הולך בכלל כך, הטעם לא משתנה.

דובר 1:

כך נראה, אתה מדבר על דבר כזה של עיקר וטפל. אבל אני לא יודע, למה לא יגידו?

דובר 2:

אתה שואל שאלה. למה לא יגיד אחד, למה הוא בכלל שותה את המים? תן לי לסיים משפט. למה הוא בכלל שותה את המים? מה, יש בזה יין, אז מספיק המים, השמרים הם העיקר, וזה טפל.

תירוץ: יין הוא דבר חשוב

דובר 1:

התירוץ הוא לכאורה על זה, שאלה טובה. התירוץ שאפשר לחשוב על זה הוא שיש דבר חשוב, זה לא דבר חשוב. מים עם טעם יין, הוא לא עושה לקחת גפן. אז ההלכות אחרות. גפן היא ברכה חשובה, זה לא החשיבות. הרמב"ם אומר אפילו יש בו טעם יין, להוציא את מה שאתה אומר. שבדרך כלל היו הולכים אחר טעם.

וצריך גם לחשוב על נוסח הברכה. אני רואה, כאן מביא הרמב"ם את נוסח הברכה, ואין לו כאן איפה חתימה. אנחנו אומרים "ברוך חי העולמים". אתה רואה? אנחנו אומרים אחרת. הרמב"ם אומר "חי העולמים", אצלנו אנחנו אומרים "ברוך", אנחנו עושים קצת חתימה. בלי שם, אבל אנחנו עושים חתימה. זה משהו שצריך להבין. אוקיי.

הלכה ט': שמרים – מים על שמרי יין

שמרים, סעיף ט'. אומר הרמב"ם כך, כן. שמרים שנתן עליהם מים. אדם יש לו שמרים, יש לו שמרים של יין או של כל מיץ שהוא עשה, והוא רוצה עדיין להוציא את מעט היין שספוג בין השמרים, הוא אומר, יוצק עליהם מים.

דין יין מזוג – פרופורציה של יין

אז, אם יש באמת הרבה יין בשמרים, יצא יותר ממה שיצק פנימה. אז, נתן עליהם שלשה, הוא יוצק פנימה שלושה כוסות מים, ולמטה, אחרי שהוא סוחט את זה החוצה, יש ארבעה. אז פשוט שמהכוס הרביעי או הרביעית הרביעית הוא היין שהיה בין השמרים. ממילא זה יין כשר, כי אתה יודע שיש מזוג כזה שיש בו שליש יין מברך עליו בורא פרי הגפן, שזה יין מזוג, זה אומר יין מזוג, וכן.

אבל הוציא פחות מהרבה, אם הוא יצק מים על שמרים ויצא באמת יותר ממה שיצק פנימה, כך שבאמת היה קצת יין בין השמרים, אבל יצא פחות מהרבה, אין רביעית שלמה של יין מול שלושת המים. אפילו יש בו טעם יין, אפילו יש בו טעם של יין, מברך עליו תחילה שהכל, עושים ברכה שהכל. לא הולכים אחר הטעם, אלא הולכים שזה באמת יין.

דיון: האם אפשר ללמוד מכאן למשקאות אחרים

שאלה: מיץ ענבים עם סודה

דובר 1:

ברכת פירות האילן בורא פרי האדמה. מה שהוא הלכה מעניינה, למשל, אפשר מהר לעשות מזה חשבון, למשל, אם אחד שותה מיץ ענבים עם סודה או משהו, סוג כזה של דבר, האם עושים ברכה שהכל כל עוד הרוב הוא הסודה? או שזו הלכה אחרת, כי שם יוצקים פנימה משקה מוכן, והוא אומר שהסודה היא כדי לתת גז, לתת בועות. אני לא יודע, אני רק חושב.

אבל אם אדם מערבב מים עם מיץ תפוזים או עם כל משקה אחר... אוקיי, מיץ תפוזים הוא שהכל. אם ההלכה היא כמו... אם ההלכה כאן, כאן הוא לא מדבר ממש בהלכה, כאן השאלה היא אם זה נקרא יין. השאלה של מזוג, של איך מזוג עובד.

דובר 2:

כן, אמת, אבל אם נניח, כך היא ההלכה הפשוטה, יש אולי דרכים אחרות לחשוב, אבל ההלכה הפשוטה, אם מיץ ענבים נקרא יין... צריך לדעת על מיץ ענבים, הם לא מתכוונים עם מזוג.

דובר 1:

לא, צריך לדעת, זה לא כל כך... יצרני מיץ הענבים אומרים שזה מיץ ענבים, אבל צריך לדעת אם אפשר להאמין להם, כי הם משחקים עם זה.

סטייה: תעשיית מיץ הענבים האמריקאית

שמעתי שזה לא כל כך פשוט איך עושים את זה כראוי. שהעיקר הוא מיץ הענבים האמריקאי, זה משהו מסובך.

דובר 2:

טוב מאוד, הוא יכול לסחוט עם זה.

דובר 1:

לא, העולם אומר שהסטנדרט היה שמאה אחוז מיץ ענבים של רבי אפרים שלמה הוא טכנית מאה אחוז, עם איזה קצת תורה יש לו.

חזרה לשאלה: דין מזוג במיץ ענבים

אז בואו נסביר. דיברנו שיש כמו רמות של חשיבות. בורא פרי האדמה הוא כללי על כל מה שהאדמה מוציאה. אז לכאורה היו יוצאים עם זה גם על כל מיני פירות. אלא שחז"ל הוסיפו ברכה על פירות הארץ, על פירות האילן, אולי כי זה יותר חשוב, כמו שרבי יצחק אמר שזה דבר נפלא, אתה נוטע פעם אחת, לנטוע עץ פרי זה הרבה יותר, זה לא כמו לנטוע כל שנה, אז אולי באה ברכה מיוחדת. חז"ל עשו בורא פרי העץ. אז בורא פרי העץ הוא רק משהו שגדל על עץ.

אז אם אחד עשה בורא פרי האדמה במקום בורא פרי העץ, הוא עדיין הודה לקב"ה, הוא רק לא אמר את החשיבות שהיה צריך לומר, הוא יצא. אבל אם אחד אמר על פירות הארץ, על ירקות, אמר בורא פרי העץ, הוא לא יצא, כי הוא אמר דבר שלא נכון, זה לא פרי העץ, לא באה הברכה בכלל.

שהכל יוצא על הכל

ושהכל יוצאים על הכל, שהכל הוא ברכה כללית. אותו דבר, שהכל. הכל הוא שהכל נהיה בדברו. הלוגיקה היא בעיקרון, כי לא פרט בכלל... גם מתכוונים לזה? לא יוצא את התקנה, כי יש הלכה, צריך לומר אחרת. המילה היא אבל שהלשון הכללי הולך גם על הפרט, אבל הלשון הפרטי לא הולך על הכלל. זה מעשה לכל המחנות.

דובר 2:

לא אני חושב שזה כי תקנות חכמים, האם העיקר הוא המילה. פירוש המילות כי שהכל דברים פירושו באמת הכל. כלומר שהכל אחד אמר בורא פרי העץ, אמר שקר על ירק. זה פשוט הנושא שזו רמת תקנות חכמים. אני כבר יודע את המילה שקר.

חידוש: ברכה היא חלות שם שמים על הדבר

דובר 1:

ברכה היא חלות כזו. ברכה היא שעל זה עשו את הברכה. השהכל דברים הוא בעצם חל על הכל, אלא שחוקן מזה שצריכים לעשות יש ברכה מיוחדת על זה. העיקר הוא להודות לקב"ה. אלא שכאן אחד חז"ל הוסיפו חשיבות. הודית לקב"ה בלי החשיבות. ברכה רואים שכמעט כל הלכה תהיה קשה איך מתרגמים כך.

ברכה היא קצת יותר מזה. ברכה אומרת שמביאים את שם שמים על הדבר. זו חלות, כמו קדושה כמעט. כשאומרים ברכת הזבח, עומד נושא על שם. לא נושא טבעי. זה דבר שני. דבר שלישי. חלות שם שמים על הדבר. מביאים, ברכה עומדת החסידות אומרת ברכה היא משנה מציאות. זו דרך שמביאים. אבל התורה רואה את זה כך. אבל התורה רואה את זה כך. אבל התורה רואה את זה לחיות יין והוא אמר ברוך כלל עליו. כן. זה הביא את זה. עכשיו זה נעשה מעמד קדוש, קהילות. כמו שאני קלן... כשל ברכה חושב אני מעורב.

תרגום לעברית

ספרים חסידיים שכותבים שברכה היא משנה משכחה, ממשיכים על זה הלאה. זה כבר פירוש חסידי, אבל אני חושב שהרעיון הוא מקורי, ובגמרא רואים שיש רעיון כזה. יש חלל פנוי, הוא מוציא שם שמים על הדבר, וההוצאה הזו צריכה להיות על הדבר. בכלל יש שכל עם גדרים על הכל. יש גם דבר מיוחד שנקרא בורא פרי העץ וכדומה.

אם חושבים כך, מבינים הרבה יותר טוב את ברכה לבטלה, זו לא בעיה כל כך. ברכה לבטלה, כמו שהוא עשה ברכה לבטלה, הוא שם שם שמים על כלום. זה סוג של רעיון כזה. אז אוקיי, זה מה שאני חושב.

הלכה יא': טעות בלשון אבל כוונה נכונה – "כשל" ל"לשוננו"

דובר 1:

טוב. הלאה נלמד הלכה מעניינת של טעות, אופן מסוים של טעות. בואו נלמד מה הרמב"ם אומר. "לוקח כוס של שכר בידו", אדם לקח כוס של בירה. בירה אנחנו כבר יודעים שזה שהכל. למה בירה היא שהכל? למה זה לא מזונות, כי זה עשוי משעורים? למדנו קודם שזה מהדברים שהם כמו "נפסד", זה נעשה חלש יותר. זה לא כמו הגפן שנעשה טוב יותר. אז אמנם, אפשר לומר ששכר הוא שדרוג, אבל זה לא. זה טוב יותר, אבל אין לו צורת

זה אומר, קודם למדנו שמה זה עיקר וטפל? הטעם שאתה אוהב יותר. למה הוא אוכל את ההרינג ולא את עוגת הביצים? כי הוא אוהב את ההרינג, כי זה טוב בשבילו. אז האדם מחפש כאן לשתות יין. אני יכול לחשוב שזה חמש פעמים אותו מקרה.

דובר 2:

זה בכלל אחרת, לא הולכים אחר הטעם של ההרינג, הולכים אחר מה שאתה רוצה לאכול. זה דבר אחר לגמרי. אבל מה האדם שותה כאן? כאילו הוא הולך לשתות את השמרים, זה לא בעצם כמו מים אחרים, בעצם זה משקה חשוב.

דובר 1:

זה לא! זה משקה יפה, זה מים בטעם יין, אבל זה לא יין.

מסקנה: זה אולי דין מיוחד בבורא פרי הגפן

דובר 2:

לא, אני אומר יכול להיות בגלל זה ההלכה רק בבורא פרי הגפן. השאלה שלי היא, נאמר, נאמר שיש אופן של הרכבת בורא פרי העץ, משקה נוזלי בורא פרי העץ. כן, אם יש דבר כזה כמו משקה נוזלי בורא פרי העץ, אם נוטעים את זה בשביל זה?

דובר 1:

בפשטות, במציאות אין, אבל תיאורטית הייתי יכול לומר. תיאורטית הייתי אומר שאז הכללים לגמרי אחרים, הולכים לגמרי אחר טעם, כי בורא פרי העץ לא תיקנו ברכה מיוחדת חשובה כמו בורא פרי הגפן ששונה למעליותא. כאן פשוט, זה כבר לא הדבר החשוב שנקרא יין. יש דבר חשוב שנקרא יין, שלזה יש בורא פרי הגפן, לזה כבר אין את הרמה של חשיבות. אז פעמים אחרות שם אולי הולכים כן אחר טעם. צריך לדעת, אני אומר מכאן, יכול להיות שזו הלכה מיוחדת אצל הרמב"ם. צריך אולי עוד לעיין בגמרא הלאה.

מעבר להלכה י': שינוי בברכות

דובר 1:

בסדר. עכשיו נלמד מה זה בערך שלפני כן הוא עשה את הפרקים. כאן אתה בעצם מעכשיו והלאה, הכמה שבועות הבאות כאן כל אדם יצטרך להתנהג כאן כדת וכדין, כמו שצריך להיות, אחרת לא נכון, לא עשה נכון את הברכה, וזו ההלכה.

ההלכה הראשונה היא כך: **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם בורא פרי האדמה**, אתה שואל אותי זה פרי העץ, אם כן מתי בורא פרי העץ, מה קורה כאן? אתה עשית...

הלכה י': טעות בברכות – הכללים של כלל ופרט

דובר 1:

אז פעמים אחרות צריך, אולי הולכים כן אחר טעם. צריך לדעת, אני אומר מכאן, יכול להיות שזו הלכה מיוחדת אצל הרמב"ם, צריך אולי עוד לעיין בגמרא הלאה. בסדר.

עכשיו נלמד, בערך לפני כן הוא עשה את הפרקים, כאן עד עכשיו, מעכשיו והלאה, הכמה הלכות הבאות, מדובר שאחד טעה, הוא עשה טעות, הוא לא עשה את הברכה הנכונה, מה ההלכה.

ההלכה הראשונה היא כך: **ברך על פירות האילן בורא פרי האדמה, לכאורה היה משמע שעל פירות האילן צריך לומר בורא פרי העץ. מה קורה שאחד עשה בורא פרי האדמה על פירות האילן? יצא, הוא יצא. אם אחד אבל אמר על פירות הארץ, מה שאנחנו קוראים ירקות, דברים שגדלים על האדמה, בורא פרי העץ, הוא לא יצא. בואו נסיים את הסימן ונסביר. אבל הכל, מה שהוא אכל, אם הוא עשה שהכל נהיה בדברו, יצא, הוא יצא, אפילו על הפת ועל היין, אפילו אם הוא עשה על לחם במקום המוציא, או על יין במקום בורא פרי הגפן, אמר שהכל נהיה בדברו, שהכל הוא הכל מוציא.**

הסבר: רמות החשיבות בברכות

השאלה היא מה אנשים מתכוונים, איך אדם יכול באמת לחשוב ולומר שהכל, שכשהוא הגיע...

דובר 1:

אבל יש דבר כזה, הטעות של בורא פרי הגפן יכולה להיות לפעמים כמו שנראה. לפעמים זה טעות הקלדה, לפעמים האדם היה מוסח, פשוט לא. הרמב"ם מדבר על משהו שהיה כמו "כשל בלשונו", כי הוא שר עם חבר, הוא התחיל לומר ניגון הבדלה, ונכנס... כשהוא אומר אצל הרמב"ם, הוא לא ידע שיש כאן שהכל. אני מתכוון, אפשר להיכנס לזה...

דובר 2:

לא, לא, אני מבין. מה קרה? זה... הרמב"ם מדבר רק על פיצול, איך אומרים? זה... לשון... שכחה, שכחה. כן.

דובר 1:

הרמב"ם מדבר על אדם שעושה טעות, ולא "כשל בלשונו", הוא פשוט לא שם לב, הוא אפילו לא יודע מה יש בראש.

דובר 2:

לא, הרמב"ם לא מדבר על זה. אז זו הייתה טעות. הרמב"ם אומר לך ברור שהוא יודע מה הוא מחזיק, והוא עושה שכחה. לא. אתה יכול לקרוא לזה... אם למשל משהו לא יודע איזו ברכה עושים על לחם, יש לו טעות בהלכה, לא על מה שיש את הדין. אלא, או שזו קופסה סגורה והוא בכלל לא יודע מה הוא מחזיק, זה דבר אחר.

חידוש: ברכה היא חלות שם שמים – לכן כוונה בשם ומלכות היא העיקר

דובר 1:

אפשר להבין, אם לפי מה שאמרתי קודם, אתה יכול להבין את זה טוב מאוד. אם עיקר הברכה היא לומר על הדבר "השי"ת מלכנו מלך העולם", אמרת את זה על הדבר. הפעולה היא כמעט עיקר הברכה, ה"היה לפניו שעות כל שהן". הלשון היא להתאים את הלשון למה שהמציאות היא. אומר הרמב"ם, אוקיי, זה לא נורא אם התברר לך שהלשון היא טעות.

דובר 2:

כי כאן היו אומרים הבוצ'אצ'ער רב, אפשר לעשות תנאי. הוא אמר, תמיד כשאני אומר "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", יש לי בראש את הדבר שנמצא במציאות, ועל מה שנמצא בכוס, על זה יש לי בראש.

דובר 1:

לא, לא, אני מבין, לא אפשר לעשות תנאי כזה.

דובר 2:

רציתי להגיע להלכה למעשה, אפשר לעשות תנאי כזה? כי אם זה המילה, אם כך, אם זו כוונה, אני יכול לומר, אני תמיד מכוון על מה שהאמת היא.

דובר 1:

לא, לא אפשר. זה מה שאני אומר, כוונה זה לא הפירוש. כוונה זה לא הפירוש שאנשים מתכוונים. זה חוזר לדבר שלי, שכוונה היא הפירוש, כמו שאמרת קודם, אם אתה שואל את עצמך מה אתה עושה, אתה אומר שזה מה שאתה עושה. כוונה זה לא פירוש מה שיש לי בראש, איזה משפט בראש שלי, זה לא הפירוש של כוונה.

למעשה: פסק האחרונים

אוקיי, למעשה, המשנה ברורה וכך האחרונים האחרים אומרים שהם לא פוסקים כמו הרמב"ם כאן. יכול להיות שבגלל ספק ברכות להקל, הרבנים, יכול להיות שאם למישהו יש מקרה כזה, יש מחלוקת ראשונים, יכול להיות שלמעשה, האחרונים, יכול להיות שמחזירים, אפילו שכאן יש לך עוד ספק האם הרמב"ם צודק.

דובר 2:

לא, אני אומר שיש עוד ספק. וספק הולכים לקולא, ספק דרבנן, ספק דרב, וזה הלאה. בשני הכיוונים אפשר להקל ולא לחזור ולומר.

הפת. צורת הפת היה מזונו. זה לא דבר שמזין. כך ראינו, כן. הדבר היחיד שמאבד את הצורה ומקבל ברכה חדשה הוא דווקא בורא פרי הגפן והמוציא, אבל שכן לא קיבל את הקטגוריה הזו.

מקרה הרמב"ם: כוונה בשם ומלכות היא העיקר

על כל פנים, הוא לקח כוס של בירה, והוא רצה לעשות שהכל. הוא התחיל, הוא ידע שבראשו יש בירה, והוא התחיל לעשות ברכה על הבירה. הוא אמר "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", אבל אופס, הוא עשה טעות במילים שלו, "וטעה ואמר בורא פרי הגפן". אומר הרמב"ם, "אין מחזירין אותו", לא גורמים לו לחזור ולברך. למה? הרמב"ם הולך לומר בסוף למה.

טוב מאוד. והוא אומר עכשיו הרמב"ם עוד דוגמאות. אותו דבר אם למישהו היה פירות הארץ שצריך לעשות בורא פרי האדמה, אבל בטעות הוא אמר בורא פרי העץ. או שהיה לו מין מזונות, תבשיל של דגן שכיוון שאין לו צורת הפת עושים בורא מיני מזונות, אבל טעה, הוא טעה. כשהוא התחיל לומר "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", הוא חשב שהכל בסדר, הוא ידע מה יש לו בראש, אבל בסוף הוא אמר את המילים הלא נכונות.

אומר הרמב"ם, "יצא". למה? "לפי שבשעה שהזכיר שם ומלכות", כשהוא אמר "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", שזה עיקר הברכה, "לא נתכוין אלא לברכה הראויה לאותו המין", כוונתו הייתה טובה. כשהוא התחיל לעשות את הברכה, היה לו בראש את מה שאם מישהו שואל אותו, "על מה אתה מברך כאן?", "אני מברך על בירה, שהכל". "והוא עיקר הברכה". הטעות לא הייתה ב"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", אלא בסוף היה איזה כשל בלשון והוא אמר "בורא פרי הגפן". אז אפילו הוא טעה, יצא. טעה, בסוף יצא הוא יצא, כי כשהוא אמר "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", זה היה על הברכה הנכונה על המאכל הנכון. ממילא אין מחזירין אותו לא גורמים לו לחזור ולברך.

מחלוקת רמב"ם וראב"ד

ועל זה חולק מאוד הראב"ד, והראב"ד לא מבין את הענין שכיוון שכשהוא אומר את השם ומלכות הוא יודע על מה הוא מברך, הוא יודע שהוא מחזיק בידו שהכל, ומובן שאם היו שואלים אותו היה אומר כן, שהכל, אלא שהוא טעה. לא הולכים אחרי זה, הולכים בכלל אחרי מה שיוצא מהפה. אז הראב"ד אומר שעל פי ההלכה של הרמב"ם הוא כן היה צריך להיות מחזיר אותו. הולכים בכלל אחרי מה שמוציאים.

המקרה הפוך: טעות בכוונה

מה היה אם הרמב"ם היה אומר כשזה הפוך, כשיש לו טעות, הוא מחזיק כוס של שכן, וכשהוא אמר "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" הוא חשב שזה יין, ובסוף הוא נתן מבט פנימה והוא שם לב שזה שכן. האם הרמב"ם היה אומר שהוא לא יצא או כן יצא? לכאורה הוא לא יצא, כי כך משמע, אבל אז אפשר לומר עוד שהולכים לקולא. הגמרא מדברת על השאלה, וכל הסוגיא בנויה על גמרא קשה, הראשונים לומדים אותה, אבל לומדים את הרמב"ם והראב"ד אפשר להבין את הסברא ואת הענין בפשטות.

אז היה לכאורה יוצא מהסברא שלא יצא. כך עומד לכאורה אולי בגמרא, אבל נראה שהרמב"ם לא פוסק את זה, ויכול להיות שהסיבה שהוא לא פוסק את זה היא כי כאן זה ספק, ויכול להיות מצד שני, כן, בוודאי הרמב"ם מבין גם שמה שהוא אמר קובע, זה תיקון. והרמב"ם הולך לומר בהלכה הבאה, ברכות הן דרבנן, ועם דרבנן הולכים להקל. אז זה ספק בגמרא, לא פוסק הרמב"ם שהוא צריך לחזור ולומר אם הוא ידע שהוא עשה טעות בכוונתו במחצית הברכה הראשונה.

אפילו על זה חולק הראב"ד, הראב"ד טוען שזה לא הגיוני שיסמכו על מה שהוא חשב, והראב"ד חולק מסברא, הוא לא אומר כאן שזה כתוב בגמרא, בוודאי זה בנוי על איך שנראה בגמרא, אבל הראב"ד טוען שזה לא יכול להיות שהולכים אחרי מה שאדם חשב כשהוא אומר מלך העולם, אלא הולכים אחרי מה שהוא אומר.

דיון: איך יכולה להיות טעות כזו?

דובר 2:

וזה גם לא רק המיאוס, אלא כשאדם עכשיו לקח ענב לפיו, הוא עדיין לא לעס אותו, זה לא דווקא המיאוס. בקיצור, אם זה מיאוס, ואם אבל אתה יכול לירוק אותו ואחר כך להחזיר אותו לפיך, אז פולטו מפיו, שיוציא אותו ויעשה את הברכה כשאין לו כלום בפיו, ואחר כך שיאכל. זה לא לכתחילה, זה לא לכתחילה לעשות את הברכה כי יש משהו בפה. למה? כי לא אומרים את הברכה עם פה מלא, או כי הברכה צריכה להיות לפני שאוכלים אותו, אחד משני הדברים.

הלכה יג' (המשך): האוכל מינים הרבה – סדר הברכות

אומר הרמ"א, "האוכל מינים הרבה", אם לאדם יש לפניו שולחן עם מאכלים שונים, "אם הם ברכה אחת שוה", אם הוא הולך לאכול דברים שונים, למשל מה שהוא שהכל, "מברך על אחת מהן", עושה שהכל אחד "ופוטר את השאר", הוא לא ממשיך לעשות עוד מאותו סוג ברכה. אז עושים את הברכה על כל הדברים לפניך ופוטר.

"ואם הם ברכות שונות", אם אבל זה ברכות שונות, ברכה אחת לא פוטר את האחרת, מאכל אחד לא פוטר את האחר, חוץ מכמו ששוחחנו קודם בתוך הסעודה, המוציא ודברים כאלה. אז אם זה לא אותה ברכה, עושים על כל אחד "הברכה הראויה לו", צריך לעשות על כל מאכל ברכה נוספת.

איזה מין יברך קודם?

"ואיזה מין יברך קודם?" איזה עושים קודם? אלא אם יש למישהו, אני יודע, אדמה עם מזונות עם שהכל. מה שהוא רוצה לאכול קודם, על זה שיעשה קודם את הברכה. זאת אומרת, אני רוצה לאכול קודם את זה, אעשה קודם את זה. פשוט כזה.

אבל, "ואם אינו רוצה בזה יותר מזה", זה מקרה מאוד מוזר, צריך לזכור. אנשים מאוד עסוקים בהלכות, אבל כמעט תמיד כשלאדם יש שני מאכלים ואתה שואל אותו איזה אתה רוצה לאכול קודם, יש לו תשובה על זה. אז התשובה היא, שיאכל מה שהוא רוצה לאכול קודם. מתברר שהוא אדם מוזר, לא אכפת לו, אין לו שום עניין לאכול את זה אחרת מזה, אז יש סדר הלכה.

אני מתכוון האדם שלא יודע מה זה "אינו רוצה בזה יותר מזה", הוא רוצה בעיקר את הברכה. הוא חסיד שוטה כזה שבמקום לומר "בואו נאכל", הוא אומר "בואו נברך". אז כל התכלית כאן היא הברכה, הוא רוצה לדעת מה... הברכה היא אצלו החלק היותר חשוב מהאכילה.

שבעת המינים קודמין – כל הקודם בפסוק קודם לברכה

ובערך אותו דבר עם שבעת המינים. שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל באה ראשונה. לכאורה, כי ברכת המזון קשורה לברכת הארץ, "ועל הארץ ועל המזון", "וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה". ממילא שיעשו את מה שקשור לארץ ישראל. זה מאוד מעניין, אפילו שבעת המינים גדלים באמריקה, אבל זה המין שלארץ ישראל יש שפע ממנו. כן, זה המקרה? דבר מעניין. אבל החכמים לא שינו את ההלכה.

תרגום לעברית

אומר הרמב"ם, מה שנמצא בשבעת המינים, מה הסדר? אומר הרמב"ם כך: "כל הקודם בפסוק קודם לברכה". כאשר יש לאדם מיני שבעת המינים שונים, על איזו ברכה מברכים קודם? אומר הרמב"ם, מסתכלים בפסוק, מה שכתוב קודם בפסוק הוא קודם. "והשבעה הם המנויים בפסוק זה". אומר הוא, על איזה פסוק מדברים? הפסוק שמונה את הפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל. הוא אומר את הפסוק: "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש". אז הולכים לפי הסדר, "ודבש זהו התמרים". אומר הוא, מתרגם הרמב"ם כבר אגב, מהו הדבש שמסיימים בו? לא מתכוונים לדבש הרגיל, שדבש הוא שהכל. דבש מתכוונים כאשר אוכלים תמרים. אכן אפילו כאשר אוכלים את הדבש מהתמרים אמר הרמב"ם שזה שהכל. הדבש מתכוון לתמרים עצמם. זה מעניין, כי יכלו ללמוד לכאורה מהפסוק עצמו, או שזה מהמינים.

הלכה יב': ספק אם בירך

דובר 1:

אומר הרמב"ם הלאה, "כל הברכות כולן אם נסתפק לו אם בירך אם לאו בירך", כשלאדם יש ספק האם הוא עשה ברכה על ברכות הפירות, על ברכות לפני האכילה, "אינו חוזר ומברך". בניגוד לברכת המזון שהיא ספק דאורייתא שצריך כן לעשות.

הלכה יב' (המשך): ספק אם בירך – אינו חוזר ומברך

דובר 1: לא, אומר הוא שיש לנו עוד ספק, בספק הולכים להקל, ספק האם הרמב"ם, ספק האם הרב, וזה הלאה. בשני הכיוונים נוכל להקל ולא לחזור ולומר.

אומר הרמב"ם הלאה, "כל הברכות כולן שנסתפק לו בהן אם בירך אם לאו בירך", כשלאדם יש ספק האם הוא עשה ברכה על ברכת הפירות, על ברכות לפני האכילה, "אינו חוזר ומברך". בניגוד לברכת המזון שהיא ספק דאורייתא שצריך כן, כאן זה ספק דרבנן. אותו דבר עם הברכות מעין שלש או בורא נפשות, "לא בתחלה ולא בסוף". כל הברכות האלה הן מדרבנן, וכמו שכתוב בספרים זה הכלל המפורסם שספק דרבנן אפשר להקל.

הלכה יג': שכח והכניס אוכל לתוך פיו בלא ברכה

אומר הרמב"ם הלאה, "שכח והכניס אוכל לתוך פיו ולא בירך", הוא שכח והוא כבר התחיל לאכול בלי ברכה, הוא כבר הכניס אוכל לפיו. "אם הוא משקה", אם זה שתייה, לא אפשר לירוק שתייה ואחר כך לקחת אותה שוב, אין דרך, שיבלע אותה, "ומברך בסוף", ועושים אחר כך את הברכה. זאת אומרת, לא עושים כבר שהכל, אלא עושים בורא נפשות. אלה דברים כאלה למשל, זה מוזר, יוצא אצל הרמב"ם שעושים ברכה כזו אחרי שאכלו. לא, אחרי שאכלו. כך? אחרי שאכלו? או יכול להיות "מברך בסוף" מתכוון שהוא עושה רק ברכה אחרונה?

דיון: מה המשמעות של "מברך בסוף"?

דובר 2: הרמב"ם לא אומר את זה כל כך ברור. יכול להיות.

דובר 1: לא, פשוט הוא צודק. הלשון "מברך בסוף" מתכוונת שהוא עושה ברכה אחרונה, כמו קודם, "לא בתחלה ולא בסוף". פעם אחת ברכה בתחלה, ופעם אחת ברכה בסוף. אה, יכול להיות.

דובר 2: "בסוף" מתכוון בסוף הבליעה, בסוף בליעת האוכל.

דובר 1: כן, לא, תסתכל בשורה הקודמת, "לא בתחלה ולא בסוף" זה הפירוש, לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה. בסוף זה פירוש פעם אחת ברכה אחרונה. אהה.

אז הוא עושה ברכה אחרונה, הוא פספס את הברכה. מה אפשר לעשות? ברכה היא רק לפני האכילה, להתראות.

פירות שאם זורקן ימאסו – מסלקן לצד אחד

אבל אם זה פירות "שאם זורקן ימאסו", אם הוא ירוק אותם זה יהיה נמאס, לא אפשר לגרום לו לירוק, "כגון תאנים וענבים" שזה כבר חצי מעוך בפיו, אחר שמברך, שישים אותם בצד הפה ויעשה את הברכה, ואחר כך יכול לבלוע אותם. כי בדרך כלל עושים את הברכה עם פה מלא, והרמ"א אומר שזה לא הסדר, שים אותם בצד הפה ועשה את הברכה.

למה במים לא אפשר לעשות את זה? כי במים לא אפשר לעשות את זה. למה? סנה, אפשר להיחנק. כן, לא אפשר להחזיק שתייה בפה, בגרון, כשביט הבליעה לא פנוי לעשות ברכה, אמר הרמ"א קודם.

אם אינם מיאוסים – פולטו מפיו

"אם אינם מיאוסים", אם יש דברים שלא יהיו מקולקלים, זה לא יהיה מיאוס, "כגון פולים ואפונים", מביא הרמ"א מהגמרות, דברים שלא יהיו מיאוסים כשירוקים אותם, זה לא נראה מיאוס, רבנו של עולם, מה שכבר הכניסו לפה כמו ענבים, "פולטו מפיו עד שיברך", אפילו הכי שיוציא אותם. אולי זה קשה, אולי זה סוכריה. שיוציא אותם מפיו.

המאכל. חייטין ושעורים זה הרי צלחת דגנים. מתי ראית בפעם האחרונה שהולכים לצלחת של שעורים? דגנים! אני לא יודע מה, חסרים דברים שהם בורא מיני מזונות שלא עושים עליהם בורא פרי האדמה.

דובר 2: כן, לא, חסר כן, אני חושב שחסר.

דובר 1: דגני שעורה עניים, דייסת שעורה עניה, כל הדברים האלה, יש צלחת שם. מי אומר שצריך לעשות את זה? מדברים הרי על פשוטות, מדברים הרי על שולחן ערוך גדול.

על כל פנים, על כל פנים, תסתכל בפוסקים. אפשר למצוא כל מיני תורות. אבל אני אומר לך רק, דרך פשוטה לקרוא את הרמב"ם. צריך פעם לנסות לעשות את זה.

ברכה אחת מעין שלש

אוקיי. עכשיו הולך הרמב"ם לומר, יש ברכה מעין שלש, כפי שהרמב"ם...

הלכה יד: נוסח ברכה מעין שלש על פירות ויין

אז זו הפשוטות, על זה מדבר הרמב"ם לגבי תמרים וענבים, הוא לא אומר שמפרטים את כל הפסוק. להיפך, כאן אם תרצה להסתכל בפוסקים, תמצא כל מיני תירוצים, אבל אני אומר לך רק דרך פשוטה לקרוא את הרמב"ם, צריך פעם לחזור לזה.

עכשיו הולך הרמב"ם לומר, יש ברכה מעין שלוש שהרמב"ם אמר על בורא מיני מזונות, הוא עוד חישוב על פירות ויין. הוא עוד לא אמר איך אומרים את זה, נוסח הברכה. אומר הוא, **ברכה אחת שהיא מעין שלוש** שעושים על **חמשת מיני הפירות ושל יין**, אם אוכלים שיעור פירות ויין. חמישה מינים? אילו חמישה מינים? אה, החמישה מהשבעת המינים שהם בורא פרי העץ. **ושל יין היא** אותו סוג ברכה של **מיני הדגן**, הברכה שהרמב"ם כבר אמר קודם את ברכת מעין שלוש, מה שאנו קוראים על המחיה.

אבל על הפירות הוא אומר, ההתחלה שונה, הוא אומר **"על העץ ועל פרי העץ"**, כלומר, עושים ברכה על העץ ועל הפירות שהעץ מוציא, **"ועל תנובת השדה"**, שהשדה מניב, שהשדה מייצר, **"ועל ארץ חמדה טובה"**, זה כבר הלואה כבר הסדר שהרמב"ם כבר הזכיר קודם אצל על המחיה. **ועל היין מתחילים עם "על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה"**, וחותם בשתיים **"על הארץ ועל הפירות"**. לא אומרים, לא מסיימים **"על הארץ ועל פרי הגפן"**, אלא **"על הפירות"**. כלומר, הנוסח שלנו הוא כן סיום נוסף גם ל"על הארץ ועל הגפן ועל פרי הגפן" בסוף. אתה רואה מה שיטת הרמ"א? רבותי, אנחנו לומדים עכשיו את הרמב"ם שלנו.

אומר הרמב"ם, **ואם היה בארץ ישראל**, אם הוא בארץ ישראל, לא אומר **"על הארץ והפירות"**, אלא הוא אומר **"על הארץ ועל פירותיה"**, על הפירות של ארץ ישראל.

להוסיף "הטוב והמטיב" במעין שלש

אומר הרמב"ם, **ויש מי שמוסיף בברכה שהיא מעין שלוש קודם חתימה** עוד כמה מילים, **"כי אתה אל טוב ומטיב"**, אין ברכה רביעית, והברכה מעין שלש מזכירים את האכילה, שזה קצת הזון, ואחר כך מזכירים ארץ וירושלים. אומר הרמב"ם **שויש מי שמוסיף**, מי היה, אני לא יודע אם זו הייתה משנה בטבריה, אני לא יודע מה, אבל היה מנהג להוסיף לברכה מעין שלש שתהיה ברכה מעין רביעית, שיהיה הכל, שתהיה מעין ברכת המזון, מוסיפים **"כי אל טוב ומטיב אתה"** וכו', **שהיא כעין ברכה רביעית**. אבל **ויש מי שאומר שלא יאמר "האל טוב ומטיב אתה"**, שלא תיקנו ברכה רביעית אלא בברכת המזון בלבד, תקנת חכמים להוסיף ברכה רביעית היא רק דווקא בברכת המזון ולא במעין שלש. הרמב"ם לא אומר מה לעשות, הוא אומר זה אחד מהמפרשים הרמב"ם לא אומר מה לעשות, הוא רק אומר שני נוסחאות, ולכאורה אפשר לעשות מה שרוצים.

הלכה טו: לשלב מעין שלש כאשר אכלו מספר מינים

אוקיי. אומר הרמב"ם, מה קורה אם למישהו היו שני סוגי דברים או שלושה סוגי דברים שנכנסים לאותה ברכת מעין שלש? מה הקדימויות? הוא שתה יין, הוא אכל תמרים, תמרים, והוא אכל בורא מיני מזונות מתבשיל של

ואתו דבר גם עם שמן, אבל שמן זה מסיבה אחרת, כי זה לא כל כך ראוי לאכילה. זית שמן. אה, כתוב שניהם. כאן אצל דבש כתוב רק הדבש.

הכלל של "קרוב לארץ" – תמרים קודמין לענבים

אומר הרמב"ם כך, מלבד סדר הפסוק זה מאוד מעניין, כי הם היו שמחים, אוקיי, יש סדר הפסוק. יש עוד בפסוק עוד קטגוריות. **"תמרים קודמין לענבים"**. לכאורה, למה תמרים יהיו קודמים לענבים?

דובר 2: אה, אה, אה, גפן הרי קודם.

דובר 1: אומר הרמב"ם, מלבד סדר הפסוק יש גם משהו שקרוב למילה ארץ. כאשר אומרים על משהו, "זו הארץ שבה גדל הפרי הזה והזה", פשוט שהפרי חשוב מאוד. כלומר, "ארץ התפוחים", פשוט שהתפוחים שם חשובים מאוד. אז מה שכתוב ליד המילה ארץ, שוב, מה שקרוב למילה ארץ, פשוט שזה פרי חשוב מאוד. הנקודה היא שכתוב פעמיים את המילה ארץ בפסוק הזה, אז הפעם השנייה מעלה שוב את החשיבות של הדבש והזית שמן. כי גפן כתוב אחרי "חטה ושעורה", מה שאין כן תמר כתוב רק אחרי "זית שמן", יוצא שהוא יותר חשוב.

דובר 2: לא, אני אומר זה הגיוני, כי אתה חושב על מישהו שמדבר רטורית. מישהו אומר, "זו עיר שבה יש לך את הדברים הטובים ביותר", והוא מונה, "זו עיר התפוחים", ואחר כך הוא אומר, "זו עיר הענבים". פשוט, אתה רואה מה חשוב לו, כי אתה נותן את השם לארץ על הפרי.

דובר 1: **"דבש זה תמרים"**. אומר הרמב"ם, **"ותמרים קודמין לענבים"**. זיתים בוודאי, כן. אומר הוא, אפילו תמרים קודמים לענבים.

דובר 2: חזרת עכשיו על מה שאמרתי.

דובר 1: כן, אני אומר, הרמב"ם רק חישוב תמרים קודמים לענבים, אבל זית גם קודם לענבים, נכון?

דובר 2: כן, זה פשוט.

דיון: האם זית קודם לשעורה?

דובר 1: זית גם קודם לשעורה לכאורה. זה היה ממילא כך. גם לפני שעורה, כי מה שהכי קרוב לארץ הוא הכי חשוב, נכון? לא, לא לפני... לא חיתה, אבל שעורה, לפני שעורה לכאורה. זית היה צריך ללכת לפני שעורה.

דובר 2: לא, אני לא מסכים.

דובר 1: למה?

דובר 2: למה? כן. למה עצרת דווקא לפני גפן?

דובר 1: הרמב"ם אומר הרי דבש, דבש מושווה לגפן.

דובר 2: שוב, חייטין ושעורים זה הרי המוציא או מזונות.

דובר 1: אוקיי, זה סוג אחר של מין. כל השאלה היא רק אצל ה... וגפן זה הרי גפן. כל השאלה היא רק בין ה... הוא לא אומר הרי אחד עם החתם סופר. ואז בכלל, כאשר עושים המוציא לא עושים עוד ברכות בדרך כלל.

דובר 2: שוב, אולי יש כאן שעורה, יש לך כאן שעורה, שעושים על זה בורא מיני מזונות, ויש זית. אתה בטוח שעושים קודם שעורה? אני לא יודע.

דובר 1: כן, כן, זה בטוח.

דובר 2: למה? לא כתוב איפשהו שעושים בורא מיני מזונות לפני דברים אחרים? כל ברכת בורא מיני מזונות?

דובר 1: אין שום הבדל עכשיו. כל הסיבה למה זה קודם, זה פחות או יותר כתוב ברמב"ם שבדרך כלל כאשר עושים מזונות לא עושים ברכות אחרות. ואני יודע שהחתם סופר לא פסק את ההלכה, אבל כתוב פחות או יותר ברמב"ם שבדרך כלל כאשר יש מזונות הדברים האחרים הם תפלים. על מזונות זה כתוב ברמב"ם.

דובר 2: אבל לא במקרה הזה, לא כאשר יש שולחן עם מינים הרבה ואתה רוצה קצת מזה, קצת מזה.

דובר 1: לא, לא, זה כן כתוב. מסתפקים בגלל זה בתבשיל, שכתוב שם. אף אחד לא אוכל דגני שעורה, אלא אוכלים אותם עם תבשיל, אז זה הרי

דיון: למה אי אפשר לשלב בורא נפשות עם מעין שלש?

דובר 2: לא, הבשר הפשוט לא קיבל שדרוג והוא נשאר עם הברכה שלו. זה לא השתנה כי אכלת אותו ליד יין.

אני מבין, אתה מבין שזה אבל מה מצחיק, אדם התיישב, הציבו לו את זה, כי לא רצו שאדם יאמר ברכות נפרדות וכך. תגיד, למה אי אפשר לעשות על תמרים ועל יין פעמיים על הגפן ואחר כך על הפירות? למה יש דבר אחד שעושה שדבר אחד אומר שני דברים?

אני מבין למה חז"ל לא אמרו למשל שעל כל חתיכת לחם צריך לברך, כי בנטילת ידיים נמשך דקה. ברכת מעין שלש גם נמשכת, אי אפשר לגרום לאדם לחזור על ברכת מעין שלש נפרד פעמיים. בורא נפשות היא ברכה קצרה, אז הבשר נשאר עם הברכה שלו. אי אפשר לגרום לאדם, חז"ל שיערו כמה הם הולכים לגרום לאדם להתאמץ עם ברכות ארוכות. אבל הבשר נשאר עם בורא נפשות שלו, הוא נשאר עם בורא נפשות שלו, כולם שמחים.

פירות שאינם משבעת המינים נכללים במעין שלש

דובר 2: אבל גם על תאנים ועל ענבים, תפוחים ואגסים וכיוצא בהם.

שש, שש, איפה זה בכלל?

דובר 2: טוב מאוד. אבל למאכל בשר, שהיה להם.

גם על תאנים ועל ענבים, תפוחים ואגסים, אכלו פירות שונים. אבל אפילו דברים שאינם שבעת המינים, שאחד מהם ברכת מעין שלש. נכון? אז, על התאנים והענבים צריך לעשות על העץ, ועל התפוחים והאגסים היה לכאורה עושה בורא נפשות. נכון? עושה אבל רק ברכה אחת מעין שלוש, שהיא כוללת הכל. והוא אומר את המילה "על פרי העץ", הרי למעשה הזכיר פרי, יצא ידי חובה פרי אחר. מה שאין כן כאשר עושים על העץ, על הגפן, לא מזכירים שום בשר, לא מזכירים שום דבר אחר. זה מעניין. יכול להיות שהמילה היא ששהכל היא ברכה על רוב המאכלים, וזה לא מוזכר.

[חיידוש:] למה זה עובד אצל פירות אבל לא אצל בשר?

זו התשובה למה שלמדנו על "אכל בשר ושתה יין", שיש ברכה נפרדת על רוב הדברים. כמו שרבענו יונה אמר, לפי זה זה דבר יפה. על רוב המאכלים שאינם מהמאכלים החשובים ביותר. הקב"ה עשה שני דברים, שהאדמה תוציא פירות וכל הדברים האלה, ועל זה אפשר לחיות. אלא שאוכלים את זה כמו תפוח. כמו שתוספות אמר מתוספות. תוספות אומר שתפוח לא צריכים לחיים, תפוח נעשה להנאה.

אז בורא נפשות היא ברכה נפרדת על המותרות, על בשר. כאשר הוא עושה על הגפן על יין, הוא לא אמר שום דבר על הבשר. לכן, מה שאני יש פריבילגיה, כאשר הוא אומר על העץ ועל פרי העץ, יש אכן חשיבות, הוא עושה אכן ברכה ארוכה יותר על התאנה והזית והרימון, אבל הוא מדבר על הפירות. מה שאין כן כאשר הוא עושה על הגפן, הוא לא הזכיר שום דבר מהבשר, כי לא כתוב שום דבר על המאכלים הנוספים, על ה...

זה פשט, זה פשט טוב, זה מיוחד, זה פשט טוב, שזה הגיוני מההלכה. אחד, זה כבר סיים את הפרק.

חמשת מיני דגן. עושה לפי הסדר, הוא מתחיל עם "על המחיה ועל הכלכלה" – אה, מזה רואים שזה נחשב מדבר שהוא עיקר, שעיקר חשוב יותר – "על הגפן ועל פרי הגפן", "ועל העץ ועל פרי העץ", ואחר כך הולכים ל"ועל תנובת השדה ועל ארץ המדה טובה ורחבה" וכו'. וגם בסוף אומרים "על הארץ ועל המחיה ועל הפירות".

למה הוא אמר שהוא מדבר על הסדר? הוא מדבר גם שאפשר לשלב. אולי זה פשוט? הוא אומר ששמים יחד את כל אלה על אחת... זה רק מעניין, כי למשל בברכת המזון, עיקר ברכת המזון, אין דבר כזה, אומרים על כל מין. ברכת המזון היא על מזון, על בורא פרי האדמה, בורא פרי העץ, באים בעצם ברכות נוספות על כל אחד, אלא שמים את הכל יחד בברכה גדולה אחת. זה לא פשוט שאחד נפטר אחד מהשני, זה ברכות נוספות שכל אחת חשובה לעצמה. כן.

דיון: "פירותיה" בארץ ישראל בברכה משולבת

זה מעניין, אני חושב, כאשר עושים כזה סוג בארץ ישראל, קשה מאוד לומר אחרי על המחיה. אומרים על הארץ ועל פירותיה, נכון. על הארץ ועל המחיה ועל פירותיה, זו לשון קשה מאוד.

דובר 2: הרמב"ם מביא בכלל את ההלכה של פירותיה?

כן, במיוחד בארץ ישראל אומרים על הארץ ועל פירותיה. ומה הבעיה כאן? אני אומר, כאשר זה על הארץ ועל המחיה ופירותיה, זה קשה מאוד. הוא אומר על הארץ ועל פירותיה ועל המחיה, היה נכון. על הארץ ועל המחיה ופירותיה זו לשון קשה.

דובר 2: מה הבעיה? מה הלשון הקשה?

כי על המחיה חותך בין הארץ לפירותיה. פירותיה של המחיה? מה זה? זה לא פירותיה של המחיה, זה של הארץ.

דובר 2: אני לא רואה שזו בעיה.

יש למטה אנשים שטוענים שאפשר לומר על הארץ ועל פירותיה ועל המחיה. אני לא מבין למה אתה אומר כך, אני מתכוון אני חושב שזה בדיוק הפוך. כי פירותיה אפשר להשתמש רק כאשר זה סמוך לארץ.

דובר 2: אז אחריו.

למטה יש מישהו שאומר שצריך לומר על מחייתה, אבל זה לא נראה. לכאורה מחיה היא לא משהו שבא מהארץ. מחיה היא השובע. פירותיה הגיוני, זה לכאורה הסיבה. אבל כבר.

הלכה טז: בורא נפשות אי אפשר לשלב עם מעין שלש

עוד הלכה, שזה הכל כאשר אכלנו את שלושת הדברים החשובים שיש לכולם אותה ברכת מעין שלש. אבל מה קורה כאשר אוכלים דברים שהברכה האחרונה אמר הרמב"ם קודם בורא נפשות? הוא אומר, הרמב"ם, "אכל בשר ושתה יין", הוא אכל בשר, שזה שהכל ובורא נפשות, והוא שתה יין, עושה נפרד את הברכה האחרונה. הוא עושה על הגפן על היין, ועל המחיה ועל הכלכלה עושה בורא נפשות על הבשר. אי אפשר לשלב. במעין שלש אפשר לשלב שלוש מעין שלש בדבר אחד, אבל שני כלים, אני לא יודע בדיוק מה זה אומר כלים. בורא נפשות אי אפשר להכניס למעין שלש אחת על כל הנפשות הרבות. אני מתכוון, מה אגיד לך?